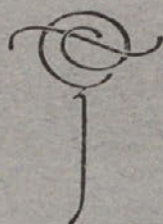

MLADOST

GLASILO SLOVENSКИH ORLOV.

UREJUJE FRANCE BEVK.

1919.

LETNIK XII. ŠT. 3, 4.

CENA 10 K.

NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI.

Orlovska Zveza

v Ljubljani

priporoča

Mladenci na plan	K	—20
Mladeniška telovadna organizacija	"	—40
Sprejemnice za člane (diplome)	"	2—
Zlata knjiga, nevezana	"	2—
Statistika za načelnike	"	—60
Zvezki za pobiranje članarine	"	—50
„Mladosti“ leta 1914 do 1918 à	"	5—

Pošilja se le po povzetju! Zavojnina in poštnina posebej!

Naročila sprejema:

Gospodarski odsek Orlovske Zveze v Ljubljani,
Jugoslovanska tiskarna.

✧ GLASILO ORLOVSKE ZVEZE ✧

ŠTEV. 3, 4.

MAREC, APRIL 1919.

LETNIK XII.

S-S-S-S.

V zadnjih letih je postala pri nas navada, da se označujejo razne organizacije z začetnimi črkami. Tako imamo: VLS — JDS — JSDS — SKSZ — KTD itd. Ene, v zadnjem času porojene, smo vsi najbolj veseli, t. j. naša mlada SHS. V nji imamo mi Orli organizacijo, ki nam je najbolj pri srcu, katero najbolj ljubimo, t. j. naša O. Z.

O. Z. nam je organizacija, kateri posvetiti vse naše moči je naša dolžnost. O tem več govoriti bi bilo brezpomembno, ker vsak Orel se mora te svoje prve dolžnosti napram organizaciji v dno duše zavdati.

Navada je, da ima vsaka organizacija tudi svoj rek, v katerem je na kratko, jedrnato označen cilj, namen organizacije. Tako imajo pevška društva svoje reke, gesla, ki jim označujejo namen. Tako imajo tudi telovadna, športna društva svoje reke. Pa tudi politična. Spominjate se gotovo, da je naša politična organizacija S. L. S. večkrat poudarjala, da zbira svoje somišljenike pod praporom, na katerem se blišči napis: *Vse za vero, dom, cesarja*. Pod tem praporom so se zbirali strankini somišljeniki, kadar je bilo treba korakati v boj za pravice slovenskega ljudstva. S tem geslom v srcih in na ustnih so šli naši fantje tudi v krvavi boj. S tem geslom na ustnih so premnogi umirali in se živeči navduševali, dokler ni prišlo veliko razočaranje... Stranka je morala svoj, dolga leta neomadeževan prapor zviti in ga spraviti, ker ena beseda na geslu tega prapora je postala odveč. Za cesarja smo se borili in so umirali tisočeri, zvestoba pa se nam je vračala s krivico.

Tudi mi smo bili samo en del v veliki družini, ki se je zbirala pod praporom S. L. S., smo nosili v svojih srcih in na naših ustnih strankino geslo. Nikdar nismo zatajevali, nikdar se nismo bali pri-

poznovati, da je tudi nam ena izmed dolžnosti delati, boriti se za stranko — ker naš program je bil samo beseda in med besedami programa stranke, načrtanega na slovenskih, katoliških shodih. Če bo treba v tem oziru kaj spreminjati, bo pokazala bodočnost.

Svojega, izključno svojega gesla dozdaj naša organizacija ni imela. Zato hčemo predlagati, da si ga izbere. Imam enega, ki se mi zdi zelo prikladen za našo organizacijo. To geslo naj bi bilo na zunaj izraženo v znamenju SSSS.

Kaj pomenijo ti štiri S?

S am S ebi S ilo S tori!

Kaj naj pomeni to geslo? To geslo naj pomeni v kratkem povedano sledeče: Mi Orli se zavedamo svoje dolžnosti kot člani organizacije, ki si je postavila za nalogo, da prekvasi in vzgoji naš mladi rod, da bo duševno in telesno zdrav in močan. Zavedamo se naše dolžnosti, da moramo v prvi vrsti sami delati na to, da smo duševno in telesno zdravi in močni. Zato se moramo najprvo sami sebe vzgajati. **S a m i s e b e!** Tu imamo že dva S. Samovzgoja pa je včasih zelo težka. Naša nprav je taka, da se nagiblje raje k slabemu, mehkužnemu, kot pa k zdravemu, dobremu. Zato je treba močne volje, ki bo držala na vajetih kot mladega konja vse naše strasti, vsa naša nagnjenja. Zato je treba premnogokrat silo storiti. Komu? Sam sebi! Zakaj? Zato, da bom mogel spolnovati svoje dolžnosti kot član človeške družbe, kot sin naroda, kot brat v organizaciji.

Silo storiti! Kdaj, kako?

Bratje, poglejte samo v sebe in videli bode, kako premnogokrat je treba to storiti.

V telovadnico bi trebalo iti, pa je doma prijetneje, pa je v gostilni ali na vasi v družbi še prijetneje.

Zato se oglašá v vas nekaj, ki pravi: raje doma, ali raje v gostilno. Dolžnost ti narekuje, da greš v telovadnico. Stori si silo in umóri s silo v sebi čút, ki te vabi v drugo družbo. Pa si storil veliko delo. Nobena sila ni zgubljena, marveč v tebi je skladišče, v katerem se shranjuje ta sila, ki si jo storil sam sebi. Pa še več! Ta sila ne leži brezplodno v tebi, temveč je kot seme, položeno v rodovitno zemljo. Kalilo, zrastle in rodilo bo novih semen.

Pridejo viharji v mlado dušo, ki groze, da bodo ladjo mladega srca, na kateri je nakopičeno bogastvo čistih vzorov in čistih želj, razbili ob pečinah strasti. Stori sam sebi silo! Drži z močno, mlado roko krmilo ladje, ki vozi troja bogastva. Kljubuj viharjem, pa boš videl, da se bo v vihri množilo bogastvo tvoje duše in zakladnica tvojih duševnih sil bo večja od dne do dne.

Začni pri navideznih malenkostih.

V telovadnici ti ugaja morda samo gotova vrsta vaj, vadiš najraje samo na enem orodju. Stori sam sebi silo! Začni z vajami, ki so ti najmanj priljubljene, pridno vadi na orodju, katero najmanj ljubiš. Samo nekaj večerov in že boš videl, da je vsa telovadnica tvoja, da si res pravi telovadec, ki se ne boji nobenega orodja. Na ta način bo rastle s tvojo duševno tudi telesna sila, ker se bo telo vsestransko, enakomerno krepilo.

Stori sam sebi silo stokrat na dan doma pri navadnih domačih opravilih. Stori sam sebi silo, kadar si v gostilni, stori si jo v cerkvi, na cesti, v družbi, pri sejah, v pogovorih, pri igrah, pri čitanju. Stori sam sebi silo vsepovsodi, kjer čutiš, da če

si je ne storiš, pojdeš korak nazaj mesto naprej. Stori sam sebi silo nad svojimi rokami, očmi in jezikom. Stori si silo nad svojimi mislimi in srčnimi čutili, nad svojimi pogledi in besedami. Začni z navideznimi malenkostmi in videl boš, da boš kmalu velik pri velikih stvarih.

Duševno in telesno zdrav rod hočemo. Naša organizacija hoče biti šola-vadnica za tak rod. Ta naša šola nosi napis O. Z. Vsaka soba v tej šoli, vsaka telovadnica, vsaka knjiga naj nosi znamenje te šole SSSS.

Vsak učenec te šole pa naj nosi to znamenje v svoji duši. Nad vratmi zakladnice, v kateri nabira svoje sile.

Če bo tako, pa bomo imeli kmalu armado mož in fantov, ki bodo polni telesnih sil, njih oči pa bodo okna, skozi katera bomo gledali v zakladnico njih duševnih sil. Takrat bomo rekli lahko o sebi: Kdo je več? Takrat bomo lahko pokazali na naš slovenski rod in rekli: Najmanjši, pa najjačji v naši SHS!

Takrat, bratje, bomo zmagovalci nad seboj in ne bo ga, ki bi si upal pomeriti se z nami. Če ljubite svoj rod, storite tako!

Brat, zavedaj se, da si član naše O. Z. Zavedaj se njenih ciljev vsepovsodi. Kadar ti bo kjerkoli namenjen korak v smeri, ki vodi nasproti tem ciljem, takrat poglej na naše orlovsko znamenje SSSS — takrat: Sam sebi silo stori! Takrat pa se tudi zavedaj, da si s silo, ki si jo storil sam sebi, obogatil zakladnico naših sil, katere nabiramo, da bomo vsekdar močni, ko se bo treba z uma svitlimi meči boriti za vero in dom! Na zdar!

P.

Tehnični poslovnik »Orlovske Zveze«.

Sestavil Ivo Pirc.

Pregled: Tehnično delo v »O. Z.« vrši:

A. Vaditeljski zbor »O. Z.«:

- I. Vaditeljski zbor »O. Z.« v celoti.
- II. Njegov načelnik.
- III. Njegova podnačelnika.
- IV. Drugi njegovi člani. — Zvezini vaditelji.
- V. Njegovo razmerje do predsedstvenega odbora »O. Z.«.

B. Vaditeljski zbor okrožja:

- I. Vaditeljski zbor okrožja v celoti.
- II. Njegov načelnik.
- III. Njegov podnačelnik.
- IV. Drugi člani okrožnega vaditeljskega zbora ali okrožni vaditelji.

V. Razmerje okrožnega vaditeljskega odbora do predsedstvenega odbora okrožja.

C. Vaditeljski zbor odseka:

- I. Vaditeljski zbor odseka v celoti.
- II. Njegov načelnik.
- III. Njegov podnačelnik.
- IV. Njegov zapisnikar.
- V. Njegov orodjar-reditelj.
- VI. Drugi člani odsekovega vaditeljskega zbora ali odsekovi vaditelji.
- VII. Razmerje odsekovega vaditeljskega zbora do predsedstvenega odbora odseka.

D. Člani:

I. Telovadne vaje članov.

II. Javni nastopi članov:

- a) javne telovadbe, telovadni večeri in tekme;
- b) izleti;
- c) manifestacije, pogrebi in procesije;
- d) veselice in družabni večeri.

III. Kroj in telovadna obleka Orla.

E. Gostje.

A. Vaditeljski zbor »O. Z.«.

§ 1.

I. Vaditeljski zbor »O. Z.« v celoti: obstoja iz najmanj 10 članov-vaditeljev »O. Z.« — ki se volijo na Zvezinem občnem zboru izmed tehnično najbolj izvežbanih in naobraženih članov vseh odsekov za dobo enega leta.

§ 2.

Vaditeljski zbor »O. Z.« se neposredno po svoji izvolitvi na občnem zboru »O. Z.« sestane k prvi seji in si izvoli z nadpolovično večino iz svoje srede enega načelnika, dva podnačelnika in enega zapisničarja vaditeljskega zbora »O. Z.«. Za to se prekine občni zbor za dobo 15 minut. Ako se v tem času vaditeljski zbor ni mogel zediniti, naznani se to občnemu zboru, ki potem sam izvoli z nadpolovično večino potrebne funkcijonarje. Sejo vodi najstarejši vaditelj.

§ 3.

Svoje delo vrši vaditeljski zbor »O. Z.«:

a) v sejah, ki jih sklicuje z nadpolovično večino po potrebi. Teh sej so se dolžni udeleževati vsi člani vaditeljskega zbora »O. Z.«. V svojih sejah dela načrte za javne telovadbe, tehnične tečaje, izlete in druge javne nastope, ki jih prireja »O. Z.«. Sestavlja in odobruje nove oziroma predložene mu vaje v vseh panogah telovadbe in športa;

b) v telovadnih tečajih, ki jih prireja »O. Z.« za svoje odseke. Na teh tečajih poučujejo vaditelji »O. Z.« nove še neurjene in izboljšujejo že urjene vaje. Tu vzpodbujajo vaditelji »O. Z.« udeležnike tečaja k vedno večjemu izpopolnjenju z dobrim zgledom in pridnim delom;

c) v telovadnih tečajih, ki jih prirejajo posamezni odseki oziroma okrožja. Te tečaje narekuje vaditeljski zbor »O. Z.« in pošlje tja enega ali več Zvezinih vaditeljev, ki dogovorno z vaditeljskim zborom od-

seka oziroma okrožja določijo spored tečaja in ga vodijo. Vaditeljski zbor »O. Z.« mora skrbeti za to, da priredi vsak odsek oziroma okrožje najmanj en telovadni tečaj na leto. Okrožjem in odsekom, ki tega ne storijo, prepove udeležbo na »Zvezinih« javnih nastopih;

d) v telovadnih večerih, ki jih prireja vsak mesec najmanj enega v odseku, ki ga izbere sam. Teh večerov so obvezani udeleževati se vsi člani vaditeljskega zbora »O. Z.«, da se vadijo tu skupno vaj, ki jih potrebujejo v lastno izobrazbo in za proučevanje drugih.

§ 4.

II. Načelnik »O. Z.«: je kot načelnik vaditeljskega zbora »O. Z.«, vrhovni vodja tehničnega dela »O. Z.«. Njegovo izvolitev glej § 3.

§ 5.

Svoje delo vrši:

a) v sejah vaditeljskega zbora »O. Z.«, ki jih sklicuje, sestavlja njihov dnevni red in jih vodi;

b) v sejah predsedstvenega odbora »O. Z.«, katerih udeleževati se je obvezan. Tu poroča o sklepih sej vaditeljskega zbora »O. Z.«, prednaša eventuelne nasvete vaditeljskega zbora »O. Z.« predsedstvu »O. Z.«, jemlje na znanje sklepe in nasvete predsedstva »O. Z.«, ki se tičejo vaditeljskega zbora »O. Z.« in ki naj pridejo pri sejah slednjega na dnevni red;

c) vodi javne telovadbe, telovadne tečaje, izlete in druge javne nastope, ki jih priredi »O. Z.«.

§ 6.

III. Podnačelnika »O. Z.« namdomestujeta načelnika »O. Z.« v vseh njegovih poslih in mu povsod in vedno pomagata.

§ 7.

IV. Drugi člani vaditeljskega zbora »O. Z.«: To so zvezni vaditelji in vrše svoje delo:

a) v sejah vaditeljskega zbora »O. Z.«, kjer stavljajo predloge in nasvete za pozvigo tehničnega dela v »O. Z.« in sklepajo o njih vedno imajoč v obeh vse to, kar bi utegnilo prinesiti čim največ koristi in uspehov;

b) pri telovadnih urah in sploh javnih nastopih »O. Z.«, kjer — poslani po sklepu celega vaditeljskega zbora »O. Z.« — vodijo, proučujejo in izboljšavajo tehnično naobrazbo po odsekih. Kadar se vaditelji »O. Z.« udeležujejo telovadnih ur in dru-

gih javnih nastopov v svojem oziroma bratskem odseku, pa niso poslani po sklepu vaditeljskega zbora »O. Z.«, smatrati jih je za člane oziroma goste dotičnega odseka, imajo torej v tem slučaju dolžnosti in pravice kakor katerikoli drugi član oziroma gost. (Glej § 16.);

c) s samoizobrazbo: dolžni so predvsem izobraževati najprvo samega sebe s pridno telovadbo in urjenjem, postavljajoč si vedno nove cilje, dalje s čitanjem in pisanjem tehničnih knjig in spisov, sestavljenjem novih vaj, spoznavajoč vedno globlje telovadno literaturo in tehniko.

§ 8.

Določila v § 7 veljajo tudi za načelnika in podnačelnika »O. Z.«, kadar isti nastopajo kot navadni člani vaditeljskega zbora »O. Z.«.

§ 9.

Ako je treba ukreniti važen sklep in vaditeljskega zbora »O. Z.« ni več mogoče sklicati k seji, odločuje načelnik sam, pojasni pa ta korak na prihodnji seji, kjer se naknadno odobri oziroma ovrže.

§ 10.

V. Razmerje vaditeljskega zbora »O. Z.« do predsedstvenega odbora »O. Z.«. Vaditeljski zbor »O. Z.« sklepa o tehničnem delu »O. Z.«. Vse zadeve, ki se tičejo le telovadbe in športa, se prepuščajo vaditeljskemu zboru »O. Z.« v pretresevanje in sklepanje. Končni sklep naznani zastopnik vaditeljskega zbora »O. Z.« predsedstvu »O. Z.«, ki potem ta sklep upošteva. Vse zadeve pa, ki se tičejo javnih nastopov v splošnem, se preraštevajo in sklepajo v skupnih sejah predsedstvenega odbora »O. Z.« in vaditeljskega zbora »O. Z.«. V takih skupnih sejah ima vsak član vaditeljskega zbora »O. Z.« posvetovalni, določilni in volilni glas. Vse ostale zadeve, ki se tičejo le organizacijskega dela, rešuje predsedstveni odbor »O. Z.« v svojih sejah. V teh sejah ima načelnik »O. Z.« oziroma njegov namestnik posvetovalni, določilni in volilni glas, ostali člani vaditeljskega zbora se morejo udeleževati teh sej kot gostje in imajo tedaj le posvetovalni glas.

B. Vaditeljski zbor okrožja.

§ 11.

I. Vaditeljski zbor okrožja v celoti: obstoja iz načelnika, podnačelnika in okrožnih vaditeljev. Sestavi se na

okrožnem občnem zboru iz načelnikov in podnačelnikov vseh v okrožju zastopanih odsekov. Tu se tudi sestane k svoji prvi seji, kjer si z nadpolovično večino izvoli iz svoje srede načelnika, podnačelnika in zapisnikarja vaditeljskega zbora okrožja. V ta namen se prekine občni zbor največ za dobo 15 minut. Sejo vodi najstarejši vaditelj, ki tudi naznani izid volitev občnemu zboru. Ako se v tem času vaditeljski zbor ni mogel zediniti, naznani se to občnemu zboru, ki potem sam izvoli z nadpolovično večino navzočih potrebne funkcionarje.

§ 12.

Svoje delo vrši vaditelj, zbor okrožja:

a) v sejah, ki jih sklicuje po potrebi z nadpolovično večino. Tu dela načrte za telovadne ure, javne telovadbe, telovadne tečaje, izlete in druge javne nastope okrožja;

b) v telovadnih tečajih, ki jih priredi okrožje za svoje odseke.

§ 13.

II. Načelnik okrožja: je kot načelnik vaditeljskega zbora okrožja vodja tehničnega dela v okrožju. Njegovo izvolitev glej § 11.

§ 14.

Svoje delo vrši:

a) v sejah okrožnega vaditeljskega zbora, ki jih sklicuje, sestavlja njihov dnevni red in jih vodi;

b) v sejah predsedstvenega odbora okrožja, katerih udeleževati se je obvezan. Tu poroča o sklepih sej vaditeljskega zbora okrožja, prednaša eventualne nasvete okrožnega vaditeljskega zbora predsedstvu okrožja, jemlje na znanje sklepe in nasvete okrožnega predsedstva, ki se tičejo vaditeljskega zbora okrožja in ki naj pridejo pri sejah slednjega na dnevni red;

c) vodi javne telovadbe, telovadne tečaje, izlete in druge javne nastope, ki jih prireja okrožje.

§ 15.

III. Podnačelnik okrožja: nadomestuje načelnika okrožja v vseh njegovih poslih, mu povsod in vedno pomaga.

§ 16.

IV. Drugi člani vaditeljskega zbora okrožja: To so okrožni vaditelji in vrše svoje delo:

a) v sejah vaditeljskega zbora okrožja, kjer stavljajo predloge in nasvete za povzdigo tehničnega dela v okrožju in sklepajo o njih vedno imajoč v očeh vse to,

kar bi utegnilo prinesiti čim največ koristi in uspehov okrožju;

b) pri telovadnih urah in javnih nastopih okrožja, kjer — poslani po sklepu vaditeljskega zbora okrožja — vodijo, poučujejo in izboljšujejo tehnično naobrazbo po odsekih okrožja. Kadar se okrožni vaditelji udeležujejo telovadnih ur in drugih javnih nastopov v svojem, oziroma bratskem odseku, pa niso poslani po sklepu vaditeljskega zbora okrožja, smatrati jih je za člane, oziroma goste, ki imajo dolžnosti in pravice kakor katerikoli drugi član, oziroma gost odseka. (Glej § 7.).

§ 17.

Določila v § 16. veljajo tudi za načelnika in podnačelnika okrožja, kadar isti nastopajo kot navadni člani vaditeljskega zbora okrožja.

§ 18.

Ako je treba ukreniti važen sklep in vaditeljskega zbora okrožja ni več mogoče sklicati k seji, odločuje načelnik sam, pojasni pa ta korak na prihodnji seji, kjer se naknadno odobri, oziroma ovrže.

§ 19.

V. Razmerje vaditeljskega zbora okrožja do predsedstvenega odbora okrožja: Vaditeljski zbor okrožja sklepa o tehničnem delu okrožja. Vse zadeve, ki se tičejo le telovadbe in športa, se prepuščajo vadit. zboru okrožja v pretresevanje in sklepanje. Končni sklep naznani zastopnik vaditeljskega zbora okrožja predsedstvu okrožja, ki potem ta sklep upošteva. Vse zadeve pa, ki se tičejo javnih nastopov v splošnem, se preraštevajo in sklepajo v skupnih sejah predsedstvenega odbora okrožja in vaditeljskega zbora okrožja. V takih skupnih sejah ima vsak član vaditeljskega zbora okrožja posvetovalni, določilni in volilni glas. Vse ostale zadeve, ki se tičejo le organizacijskega dela, rešuje predsedstveni odbor okrožja v svojih sejah. V teh sejah ima načelnik okrožja posvetovalni, določilni in volilni glas, istotako njegov zastopnik, ostali člani vaditeljskega zbora okrožja se morejo udeleževati teh sej kot gostje in imajo tedaj le posvetovalni glas.

C. Vaditeljski zbor odseka.

§ 20.

I. Vaditeljski zbor odseka v celoti: obstoja iz načelnika, podnačelnika in odsekovih vaditeljev. Vaditeljski zbor odseka se izvoli pri prvi telovadni

uri po občnem zboru odseka od članov-telovadcev. Neposredno po svoji izvolitvi se sestane vaditeljski zbor odseka k svoji prvi seji in si tu izvoli z nadpolovično večino iz svoje srede načelnika, podnačelnika, zapisnikarja in orodjarja-reditelja. Sejo vodi najstarejši vaditelj odseka. Izid volitev v vaditeljskem zboru se poroča takoj predsedstvu odseka.

§ 21.

Svoje delo vrši vaditeljski zbor odseka:

a) v sejah, ki jih sklicuje načelnik, oziroma podnačelnik kot njegov namestnik ali pa polovica ostalih članov vaditeljskega zbora odseka. Teh sej so obvezani udeleževati se vsi člani odsekovega vaditeljskega zbora. V svojih sejah dela načrte za telovadne ure, javne telovadbe, telovadne tečaje, izlete ali druge javne nastope odseka;

b) v telovadnih urah odsekovega vaditeljskega zbora, kjer se vadijo vaj, ki jih potrebujejo v lastno izobrazbo in za poučevanje drugih. Teh telovadnih ur so obvezani udeleževati se vsi člani odsekovega vaditeljskega zbora;

c) v članskih telovadnih urah, kjer vodijo, poučujejo in izboljšujejo telovadbo in šport.

§ 22.

II. Načelnik odseka: je kot načelnik odsekovega vaditeljskega zbora vaditelj tehničnega dela v odseku.

§ 23.

Svoje delo vrši:

a) v sejah odsekovega vaditeljskega zbora, ki jih sklicuje, sestavlja njihov dnevni red in vodi;

b) v sejah predsedstvenega odbora odseka, katerih udeleževati se je obvezan. Ta poroča o sklepih sej vaditeljskega zbora odseka, prednaša eventualne nasvete odsekovega vaditeljskega zbora predsedstvu odseka, jemlje na znanje sklepe in nasvete odsekovega predsedstva, ki se tičejo vaditeljskega zbora odseka in ki naj pridejo pri sejah slednjega na dnevni red;

c) vodi javne telovadbe, telovadne tečaje, izlete in druge javne nastope, ki jih prireja odsek;

d) v telovadnih urah odsekovega vaditeljskega zbora, ki jih vodi in sestavlja načrt zanje;

e) v članskih telovadnih urah, ki jih vodi po načrtu odsekovega vaditeljskega zbora.

§ 24.

III. Podnačelnik odseka: nadomestuje odsekovega načelnika v vseh njegovih poslih, mu povsod in vedno pomaga.

§ 25.

IV. Zapisnikar: je sicer predvsem zapisnikar sej odsekovega vaditeljskega zbora, sestavlja in vodi pa tudi imenik članov-telovadcev in kontrolni seznamek udeležnikov telovadnih ur.

§ 26.

V. Orodjar-reditelj: se določi iz odsekovega vaditeljskega zbora na prvi njegovi seji v mesecu za dobo enega meseca. Skrbi za red in snago v telovadnici, prihaja prvi v telovadnico in odhaja zadnji — jo torej odklepa in zaklepa, pazi, da se orodje ne poškoduje in po uporabi postavi na svoje mesto, gleda na kurjenje, zračenje in čiščenje telovadnice, izposoja in jemlje na posodo potrebno orodje le z dovoljenjem odsekovega vaditeljskega zbora in predlaga nabavo novega orodja.

§ 27.

VI. Drugi člani odsekovega vaditeljskega zbora — odsekovi vaditelji: vrše svoje delo kakor pravi § 21. pokoreč se pri telovadnih urah in javnih nastopih brezpogojno svojemu načelniku, oziroma njegovemu namestniku in pomagajoč mu vedno in povsod.

§ 28.

Določila v § 27. veljajo tudi za načelnika, podnačelnika, zapisnikarja in orodjarja-reditelja, kadar isti nastopajo kot navadni člani odsekovega vaditeljskega zbora.

§ 29.

Ako je treba ukreniti važen sklep in odseka vaditeljskega zbora ni več mogoče sklicati k seji, odločuje načelnik sam, pojasni pa ta korak na prihodnji seji, kjer se naknadno odobri, oziroma ovrže.

§ 30.

VII. Razmerje odsekovega vaditeljskega zbora do odsekovega predsedstvenega odbora: Odsekovi vaditeljski zbor sklepa o tehničnem delu odseka. Vse zadeve, ki se tičejo le telovadbe in športa, se prepuščajo odsekovemu vaditeljskemu zboru v pretresavanje in sklepanje. Končni sklep naznani zastopnik odsekovega vaditeljskega zbora odsekovemu predsedniku, ki potem ta

sklep upošteva. Vse zadeve pa, ki se tičejo javnih nastopov v splošnem, se prereševajo in sklepajo v skupnih sejah predsedstvenega odbora odseka in vaditeljskega zbora odseka. V takih skupnih sejah ima vsak član vaditeljskega zbora odseka posvetovalni, določilni in volilni glas. Vse ostale zadeve, ki se tičejo le organizacijskega dela, rešuje odsekovi predsedstveni odbor v svojih sejah. V teh sejah ima odsekovi načelnik, oziroma njegov namestnik posvetovalni, določilni in volilni glas, ostali člani vaditeljskega zbora se morejo udeleževati teh sej kot gostje in imajo tedaj le posvetovalni glas.

D. Člani.

§ 31.

Vsak član se s svojim vstopom v odsek zaveže, da hoče poleg drugih dolžnosti izpolnjevati tudi telovadne dolžnosti Orla. Orel, ki je telovadec, mora (glej »Zlato knjigo« II. 5!):

a) redno pohajati telovadne ure in nastope in zato ne sme neupravičen kaj zamuditi ali celo izostati;

b) mora marljivo in vztrajno ter z veseljem stremiti za čedalje večjo izurjenostjo v telovadbi;

c) se mora pokoriti načelnikom in vaditeljem;

d) mora tudi na zunaj vedno in v vseh okoliščinah kazati disciplino in medsebojno prijateljstvo ter solidarnost v vsakem oziru in v vseh vprašanjih.

§ 32.

I. Telovadne vaje članov: vrše se v odsekovi telovadnici ali na prostem. Uro in čas določajo vsi telovadci na občnem zboru, fantovskem večeru ali na nalašč v to sklicanem razgovoru.

§ 33.

Telovadne vaje vodi načelnik, podnačelnik ali vaditelj odseka po načrtu, ki ga za cel mesec naprej izdelava vaditeljski zbor. Vsaka telovadna ura vsebuje redno in prosto telovadbo. Pri redni telovadbi se vadijo redovne vaje, proste vaje, telovadba z orodjem in na orodju in igre. Prosta telovadba se vrši pred in po redni telovadbi, vsak telovadec uri kar hoče. Ko načelnik, oziroma njegov namestnik, poveljuje »k redni telovadbi — nastop v red!« telovadci opuste prosto telovadbo, molče pospravijo orodje in se postavijo nato v pozoru v čelno vrsto po velikosti, večji na desno, manjši na levo. Sledijo povelja:

»desno se ravnaj,« »premo glej,« »odmor!« Nato kliče zapisnikar vaditeljskega zbora imenoma vse člane iz svoje v to narejene statistike in zaznamuje njihovo prisotnost, oziroma odsotnost. Načelnik naznani eventuelne sklepe vaditeljskega zbora, oziroma odbora. Sledi redna telovadba, ki se konča z igro. Po igri je zopet »nastop v red.« Načelnik, oziroma njegov namestnik izrazi zdaj svoje zadovoljstvo ali pa nezadovoljstvo s potekom telovadne ure, hvale, bodri in graja, nakar poveljuje »razhod — nazdar!« Sledi zopet prosta telovadba.

§ 34.

V telovadnici mora vladati najstrožji red, disciplina in brezpogojna pokorščina (glej § 37.). Kajenje je v telovadnici prepovedano, telovadčeva pljuča potrebujejo čistega, neokuženega zraka. Telovadec mora na orodje paziti, kot bi bilo njegova last, povzročeno škodo je dolžan povrniti. Obnaša se mirno, bratsko, ponižno, pa vendar samozavestno, kaže dobro voljo in vztrajnost pri telovadbi.

§ 35.

Udeleževati se telovadnih ur so dolžni vsi člani odseka. S tem seveda ni rečeno, da bi bili vsi člani tudi telovadci. Zahteva pa se od vsakega člana, da obiskuje toliko časa članske telovadne ure, dokler se ne priuči dobro vsem redovnim vajam. Nato ga more vaditeljski zbor odseka oprostiti rednega obiskovanja telovadnih ur, more ga pa zopet — kadar smatra to za potrebno, to je zlasti pred javnimi nastopi — pozvati udeležiti se telovadne ure. Člana, ki ni nikdar obiskoval telovadnih ur in torej tudi ne more biti oproščen, vaditeljski zbor ne sme pripustiti k javnemu nastopu. Ako se član temu ne pokori in ponovno javno nastopi, se ga izključi iz odseka. Član, ki hoče biti oproščen obiskovanja telovadnih ur, vloži na vaditeljski zbor tozadevno prošnjo z razlogi.

§ 36.

II. Javni nastopi članov: vrše se po sklepu predsedstvenega odbora in vaditeljskega zbora, ki sestavita spored in ga naznanita pismeno, oziroma ustmeno o pravem času vsem članom. Vedenje članov ob javnih nastopih bodi mirno in dostojno. Ogiba naj se hrupa in kričanja, klepetanja in opravljanja, drži naj se zlasti zmernost v pijači. Resen in možat nastop posameznika pričra o trdnem značaju in dobri vzgoji! Zavedajmo se, da po vedenju ob

javnem nastopu sodijo ljudje človeka in sodijo tudi celo organizacijo. Javni nastopi so za vse člane brezpogojno obvezni. Eventuelno odsotnost vsled bolezni, službe ali kaj podobnega je treba zadostno opravičiti. Na prvi prihodnji seji poroča predsednik oziroma načelnik o izvršenem javnem nastopu in otvori debato o istem. Skupen vtis javnega nastopa obsegajoč tudi hvalo in grajo posameznikov se sporoči vsem članom.

§ 37.

Pri javnih nastopih in pri telovadnih urah se mora vsak član brezpogojno pokoriti svojemu načelniku, oziroma njegovemu načelniku in odsekovim vaditeljem, kadar isti kot taki vrše svoje delo, oziroma izvajajo sklepe vaditeljskega zbora. Vsako od njih dano povelje, oziroma naredba, ki se tiče tehničnega dela v odseku, se mora takoj in brez ugovora izvesti. Ako član, ki naj izvede dano povelje, oziroma naredbo, vidi, oziroma misli, da je isto krivično ali napačno, pove to svojo misel mirno in dostojno, in če vaditelj vztraja pri svojem povelju, ga mora takoj in brez ugovora izvesti. Ima pa potem, ako misli, da se mu je dogodila krivica, pravico in dolžnost pritožiti se na odsekov odbor, ki reši pritožbo v najkrajšem času v nalašč za to sklicani seji predsedstvenega odbora, oziroma vaditeljskega zbora. Rešitev pritožbe se javno razglasi, krivci prekličejo svojo krivično trditev, obžalujejo svoje napačno dejanje ali če tega nočejo, se ukore in po ponovnem ukoru izključijo.

Javni nastopi se dele po svojem namenu v več vrst, in sicer:

§ 38.

a) Javne telovadbe, telovadni večeri in tekme: imajo namen javno pokazati uspehe dela v telovadnih urah. Vrše se tako-le: Telovadci prikorakajo pod poveljstvom načelnika, oziroma njegovega namestnika iz oblačilnice na telovadni prostor in nastopijo 1. potom poljubnega rajalnega pohoda k prostim vajam. Proste vaje se vadijo na godbo, ali če te ni, tudi na štetje. Po prostih vajah odidejo telovadci (potom rajalnega pohoda) s telovadišča, pripravijo nato orodje za 2. orodno telovadbo v vrstah, ki sledi. Orodna telovadba se lahko vrši tudi z enkratno, oziroma dvakratno izmenjavo orodja. Nato sledijo 3. vaje z orodjem, t. j. s palicami, sabljami, kiji, ročkami i. dr., ki se tudi izvajajo na godbo ali na štetje. Kot zaključek se izvedejo 4. skupine na orod-

ju, z orodjem ali proste skupine, žive slike, alegorije. Po kakovosti nastopajočih telovadcev se seveda omeji, oziroma poveča na manj, oziroma več točk (n. pr. nastop naraščaja ali drugo). Je torej lahko bolj skromna, oziroma bolj bogata. Tako n. pr. se še uvrstijo tekme vrst in posameznikov pod točko 2. Treba pa je, da ima javna telovadba lepo zaokroženo lice, da tvori harmonično celoto. K javni telovadbi pripusti vaditeljski zbor le telovadce, ki so res sigurni v izvajanju vaj, ki so torej vaje pridno vadili in dobro pilili. Velja naj načelo: boljše manj, pa dobrih, kakor več, pa slabih telovadcev! Računati se mora že s tem, da se tudi dobremu telovadcu lahko vaja ponesreči. Spored javne telovadbe bodi vnaprej do pičice natančno določen, vrši naj se striktno in brez neprijetnih odmorov. Za javno telovadbo je treba več skušenj, zlasti se priporoča na dan javne telovadbe glavna skušnja na telovadnem prostoru. Vaditeljski zbor ima dolžnost in pravico tudi še pri zadnji skušnji izločiti nezanesljive telovadce. Vsak telovadec, ki javno nastopi, naj se zaveda, da se po njem sodi cel odsek. Absolutna zbranost in prisotnost duha, eksaktno izvajanje vaj in temeljnih telovadnih predpisov so pogoji za lep nastop.

§ 39.

Javne telovadbe, združene z izleti, vesellicami, manifestacijami itd., se vrše po določilih § 38., poleg tega pa še po določilih, ki veljajo za izlete, manifestacije, veselice itd. (Glej torej tudi §§ 42., 43., 45., 46.)

§ 40.

Telovadni večeri se razlikujejo samo v toliko od javnih telovadb, da se vrše zvečer in v zaprtih prostorih. Tudi telovadni večeri so lahko združeni z izleti, vesellicami in manifestacijami.

§ 41.

Tekme imajo namen vzpodbujati telovadce k vedno večjemu izpopolnjevanju v vseh panogah telovadbe in športa v medsebojnem tekmovanju po prvenstvu. Tekme tudi poglobljejejo telovadčevo delo. Vrše se ob priliki javne telovadbe ali pa kot samostojni javni nastop. Razdele se na tekme vrst in tekme posameznikov. Tekmuje se v vseh panogah telovadbe. Vaje za tekmo se morajo sestaviti oziroma določiti dalj časa pred tekmo, tako da imajo telovadci dovolj prilike vaditi in piliti jih. Sestavljalec vaj je od tekmovanja izločen. Tekmovalec-posameznik ne sme tekmovali v vrsti. Vsaka vaja ima določeno

znamko, t. j. določeno število točk, n. pr. 10. Dohod in odhod se posebej znamkuje. Za presojanje med tekmovalci se določijo nepristranski sodniki, ki morajo biti sami dovolj tehnično naobraženi. Sodniki vršijo znamkovanje tekmovalnih vaj. Tekmovanje in znamkovanje vrst in posameznikov se vrši tako-le: Vrsta oziroma posameznik se postavi k tekmovalnemu orodju, oziroma na prostor za redovne in proste vaje, ki so izbrane za tekmovanje. Vrsto vodi vaditelj. Dva sodnika presojata in znamkujeta vaje, tretji ju nadzoruje. Tekmovalcu, ki izvede vajo povsem dovršeno, ostane n. pr. vseh 10 točk s točkami za dohod in odhod. Za napako v izvajanju vaj, gibov, nastopa (oprava), dohodu in odhodu, dalje za napake v skladju, hkratnosti, ritmičnosti, eleganci in prožnosti sodnika (vsak zase) znamko znižata za $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, 1 ali več točk, kolikršna je pač napaka. Po izvršeni vaji sodnika dogovorno določita višokost znamke. Nato se vse znamke, ki jih je dobila vrsta oziroma posameznik, seštejejo, se primerjajo s številom znamk drugih vrst oziroma posameznikov in se določajo in razdele nagrade. (Podrobnejša navodila tekmovalcem in sodnikom glej »Mladost«, letnik VI. št. 6 in 7!)

§ 42.

b) Izleti imajo namen nuditi članom vse ono, kar se more gojiti v telovadnici samo omejeno ali pa sploh ne. Tu se učijo ljubiti delo, naravo in lepoto domačije. Vadijo se v korakanju, teku, skakanju in kreposti telesa proti vročini, mrazu in dežju. Izlete vodi načelnik oziroma njegov namestnik. Krajši izleti se prirede navadno ob nedeljah in praznikih popoldne peš in v predpisanih krajih. Trobentač oziroma trobentaški zbor je na izletu neobhodno potreben. Odkoraka se z zbirališča točno, v četi, sestoječi iz štiristopov, s sprednjima in zadnjima krajnikoma. Tri korake pred četo koraka načelnik. Koraka se v pozoru, zunaj mesta oziroma vasi poveljuje načelnik odmor, nakar se sme govoriti, peti, pušiti. Med potjo se lahko vadijo redovne vaje, istotako na cilju izleta. Okrepčilo naj se vrši v posebni sobi kake poštene gostilne, naj bo kratko in zmerno! Po okrepčilu se odkoraka če mogoče po drugi poti nazaj tako, da se doseže skupno razhajališče najpozneje do 9. ure zvečer. Tu se izletniki razidejo vsak na svoj dom.

§ 43.

Daljši izleti se priredijo za cel dan ali za več dni skupaj in so združeni z vož-

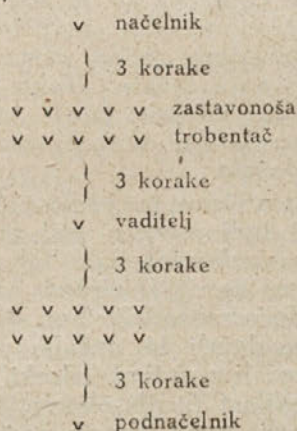
njo po železnici ali vozovih. Odkoraka se s skupnega zbirališča na kolodvor, blagajnik preskrbi vozne listke, načelnik povečuje razhod, nakar člani mirno čakajo prihoda vlaka in zasedejo nato odkazana jim mesta. Vedenje v vlaku bodi mirno in dostojno. Dalje veljajo tudi tu določila kakor v § 42.

§ 44.

Izleti, združeni z javno telovadbo, veselico, manifestacijo, pogrebom itd., se vrše po določenih §§ 42. in 43., poleg tega pa še po določenih, ki veljajo za javne telovadbe, veselice, manifestacije, pogrebe itd. (Glej torej tudi §§ 38., 40., 41., 45., 46.).

§ 45.

c) Manifestacije, pogrebi in procesije. Udeležba je obvezna, kadar to sklene odbor oziroma predsednik, če se odbora ne more več sklicati k seji. Ne koraka se v sklenjeni četi, ampak v oddelkih, obstoječih iz 10 oziroma 12 članov v dvoredu. Razdalja posameznih oddelkov je šest korakov. Celo oddeljeno četo in prvi oddelek vodi načelnik oziroma njegov namestnik, posamezne oddelke vodijo vaditelji, ki krijejo srednjega člana tri korake za drugim redom prednjega oddelka in korakajo torej sredi med oddelkoma. Tri korake za zadnjim oddelkom koraka podnačelnik oziroma njegov namestnik, imajoč tako pregled čez celo četo. Glej sliko:

Zastavonoša koraka kot desni krajnik prvega reda v prvem oddelku. Trobentač koraka kot desni krajnik drugega reda prvega oddelka. Če ni zastavonoše, koraka trobentač kot desni krajnik prvega reda prvega oddelka. Če je trobentaški zbor iz štirih ali več trobentačev, koraka v čelnem redu tri korake pred prvim oddelkom. Umevno je, da se koraka cel čas v pozoru v počasnem tempu. Če odbor

tako sklene, udeleži se manifestacije, pogreba oziroma procesije le deputacija, obstoječa iz treh članov, ki korakajo povsem prosto.

§ 46.

d) Veselice in družabni večeri imajo namen nuditi članom poštene zabave in prijetne družabnosti, vzbujati njihovega duha k veselosti in vaditi jih v lepem in dobrem vedenju. Veselice in družabne večere prireja odsek sam ali pa se jih udeleži na željo bratskega odseka oziroma društva po odborovem sklepu. Udeležba je obvezna in v krajih, kadar tako sklene odbor. Veselice vodi predsednik odseka in si izbere za reditelje poljubno število članov. V svojem početju so člani popolnoma prosti, pač pa so v vsem odgovorni odboru.

§ 47.

Veselice in družabni večeri, združeni z javno telovadbo, izletom, manifestacijo, se vrše po določenih § 46., poleg tega pa še po določenih, ki veljajo za javne telovadbe, izlete in manifestacije. (Glej torej še §§ 38., 40., 41., 42., 43., 45.)

§ 48.

Določila od § 37. do § 47. veljajo istotako za javne nastope, ki jih priredi »O. Z.« oziroma okrožje.

§ 49.

III. Kroj in telovadna obleka Orla. Kroj Orla bodi 1. enoten in 2. ličen, na kar mora vaditeljski zbor pred vsakim javnim nastopom dajati veliko pozornost. Enoten je kroj takrat, kadar se vjema v sleherni stvari, tudi v najmanjšem gumbu. Enotnost kroja je prvi dobri vtis, ki ga more napraviti Orel. Ličen je kroj takrat, kadar dobro pristoja, ni torej ne preozek, ne preširok, ne prevelik, ne premajhen, brez madeža, neraztrgan in nezmečkan, ampak po možnosti na sveže polikan. Tudi Orel sam, kadar nastopa, mora biti umit in obrit, ostrizen in počesan.

§ 50.

Tudi v telovadni obleki Orla se zahteva, da je 1. enotna in 2. lična. Biti mora večkrat oprana, ker se zlasti majca pri telovadbi hitro zamaže.

E. Gostje.

§ 51.

Gostje so člani bratskega odseka, ki se na povabilo odbora oziroma vaditelj-

skega zbora udeležje dela oziroma nastopa odseka, okrožja ali »O. Z.«. Za goste veljajo ista določila kot za člane; poleg tega pa še:

a) dajati morajo v vsem in povsod lep zgled:

b) ako opravljajo v svojem odseku kako funkcijo (n. pr. predsednika ali načelnika), ista ugasne, kadar so kot gostje v bratskem odseku. Le na izrečno željo odseka, katerega gostje so, morejo isti začasno izvrševati funkcijo, ki se jim podeli.

Do gostov morajo biti člani uljudni in spoštljivi, dajati jim morajo povsod prednost in jim v vsem pomagati. Razume se, da zastopnikov oziroma odposlancev »O. Z.« ali okrožja ni smatrati za goste, marveč za predpostavljene v toliki meri, kolikor to določa nalog, vsled katerega prihajajo.

Opomba: Ta poslovnik dajemo vsem odsekom v diskusijo. Bratje naj se z eventualnimi nasveti in spreminjevalnimi predlogi oglasijo na »Orlovsko Zvezo«.

Naši grehi.

Vojska, ki je odkrila in tudi izčistila marsikaj, nam je odprla oči, da gledamo sedaj naše javno življenje iz čisto drugačnega vidika, kot smo je gledali pred leti. V mislih imam tu predvsem naše politično življenje, ki je bilo in ki naj bo. Padla je pri enih zadnjih sej predsedstva O. Z. misel, da naj bi se tudi v naši »Mladosti« več obravnavala politična vprašanja, ker je to potreba sedanjega časa.

Naša orlovska organizacija je bila in je nepolitična organizacija. V razmerah, ki so bile pri nas pred vojsko, je moralo tako biti vsaj na zunaj. V koliko pa je to bilo dejansko, ve vsak, ki je delal pri tej ali oni organizaciji, četudi je nosila nepolitičen pečat. Kot vse druge slovenske organizacije, ki so črpale misli svojim načelom iz načel, ki si jih je postavilo slovensko ljudstvo na slovenskih katoliških shodih, je bila tudi naša organizacija večkrat primorana dotakniti se političnih vprašanj, ki so takrat prevečala slovensko javnost. Posledica je bila, da je morala dajati svojim članom tudi tozadevna navodila. To bo brezdvomno tudi sedaj, morda še v večji meri kot prej. Zato ne bo škodovalo, če se tozadevno obrnemo nekoliko nazaj in pregledamo naše delo in pa — naše grehe, da se jih v prihodnje obvarujemo. Govoriti hočemo odkrito, brez namena, komu ugled zmanjševati, ali pa mu ga skušati pridobivati.

V letih, ko se je naša organizacija iz skromnih početkov začela razvijati, se je pripravljala Slovenska katoliška stranka, ki se je na predlog dr. Kreka prekrstila v Slovensko ljudsko stranko, na to, da vzame pri nas na Kranjskem politično moč v svoje roke, kar se ji je tudi posrečilo. Na-

čelnik stranke je bil dr. Ivan Šušteršič, kateremu je stal tako tesno ob strani dr. J. E. Krek, da je »večkrat povdarjal«, da sta on in dr. Šušteršič skupaj šele »pravi mož za stranko«. Kdor je tedaj delal v naši javnosti, se spomni, kako je tedaj vse cvetelo, delalo in se pripravljalo za še večje poznejše delo. Pa ne samo politično, temveč tudi na gospodarskem in izobraževalnem polju. V Slovenski kršč. soc. zvezi, ki je imela tedaj svoje skromne prostore v hotelu »Union«, so delali v odboru poleg dr. Kreka naši prvi možje: dr. A. Ušeničnik, dr. Lampe, dr. Gruden i. dr. Naši učenjaki poleg politikov in delavcev. Gledali smo uresničenje časa, ki ga je napovedal dr. Lampe v času najhujših »političnih bojov«, da bo organiziran zadnji pastir v zadnji gorski vasi naše dežele. Tako tesno, kot morda nikdar pozneje, je šlo takrat politično, gospodarsko in izobraževalno delo čez našo deželo.

V tistem času je padla v Slov. kršč. soc. zvezi tudi misel o naši organizaciji. Padla je na rodovitna tla. Vse je bilo takrat pri nas že organizirano, samo fantje še ne. Nedeljo za nedeljo smo nosili takrat to misel po deželi in nedeljo za nedeljo smo se vračali z našimi odseki in vedno večjim številom novih članov. Naš mladi Orel je preko vseh zaprek pogumno preletal ne samo Kranjsko, temveč tudi Štajersko, Goriško in Koroško. Pa mu je vstal brat tam v daljni Moravi, pa se je začel oglašati Orel v Istri in Hrvatje so ga vabili, da naj prileti še k njim.

Poglejmo zdaj, kje je bilo gnezdo slovenskega Orla?

Matí mu je bila potreba tedanjega časa. Oče mu je bila volja organizirati vse sloven-

ske katoliško živeče mladeniče. Dom mu je dala Slov. kršč. soc. zveza.

Program Slov. kršč. soc. zveze je bil program Orla. Pa mladi fant se ni zadovoljil s tem. Mladina, naprej! Šlo je takrat v naši javnosti za to, da se zlomijo zadnje moči liberalizma in pripravi vse za boj proti tedaj vstajajočemu svobodomiselstvu. Orel se je sam, iz lastne, proste volje proglasil za avantgardo čet, namenjenih za ta boj. Iz čistega idealizma so storili to Orli in začeli so leteti na nje plazovi obrekovanja in zasmehovanja, iz katerih je vstajal Orel še močnejši. Niti pero iz njegovih mladih perot mu ni odpadlo.

Res, kot roj mladih orlov, so se razkropili naši Orli po vseh naših organizacijah. Delali so najmarljiveje po naših izobraževalnih društvih, pomagali so po gospodarskih zadrukah, na politične shode so hodili in v politične boje so se spuščali.

Razum malenkostnih zakulisnih spletk, ki so neizogibne pri vseh organizacijah, je vladalo povsod edinstvo. Na političnem polju smo se bližali vrhuncu, začetne težave gospodarskih organizacij so bile premagane, na izobraževalnem polju pa se je delalo toliko, da se je obetala najlepša bodočnost.

V vse to delo ni prinašal Orel nobenih novih misli in načrtov, temveč smatral je za svojo poglavitno nalogo, da se bogate misli in načrti slovenskih katoliških shodov pogloblje zlasti med mladino tako v politiki, kot v gospodarstvu in na izobraževalnem polju. Takrat je vstalo iz naših ust načelo: Orel doma, v društvu, v cerkvi, v gostilni, vse povsod — cel slovenski, katoliški mladenič. Nekateri so nam celo očitali, da gremo tozadevno predaleč. Pa je bilo potrebno iti globlje, kot prepovrhu.

Kje pa je dobival Orel tedaj navodila za svoje delo? Načela so bila dana v programih slovenskih katoliških shodov. Navodila za podrobno delo pa so dajale organizacije.

Za politično delo Slovenska ljudska stranka, kateri je načeloval dr. Ivan Šušteršič.

Za gospodarsko delo Zadružna in Gospodarska zveza, obe pod vodstvom dr. J. E. Kreka.

Za izobraževalno delo Slov. kršč. soc. zveza pod predsedstvom dr. J. E. Kreka.

Tako vidimo ti dve osebi na čelu naših central ob času našega največjega in najuspešnejšega dela.

Ne prikrivajmo si, da se je šlo takrat v prvi vrsti za politično moč, ker vsi smo vedeli, da je od politične moči zavisen tudi uspeh na gospodarskem polju in lažje delo na izobraževalnem. Centrala teh naših central je bila Slovenska ljudska stranka s svojim načelnikom. Njen vpliv je segal do zadnjega našega izobraževalnega društva. Vse ji je služilo. Le premnogi so stavljali delo po gospodarskih in izobraževalnih organizacijah v službo stranke. Opravičeno je tedaj trdil dr. Krek, da sta on in dr. Šušteršič skupaj šele en popoln mož. Saj je stal on na čelu gospodarski in izobraževalni organizaciji, dr. Šušteršič pa politični. Ena brez druge bi težko živele, vse tri so bile potrebne, delo pri eni se je spopolnjevalo z delom pri drugi. Ampak, kako malo jih je bilo, ki so se zavedali, da brez pravega izobraževalnega dela ni procvita niti v gospodarski, niti politični organizaciji! Vse je gledalo samo na stranko, vse je drlo samo v politiko; vse, skoraj vse se je ustanavljalo samo radi politike in vsi, skoraj vsi, so gledali cilj svojega udejstvovanja samo v politiki. Vse ji je tudi služilo. Pretežna večina iz prepričanja, nekateri radi uspehov na gospodarskem polju, nekateri pa tudi iz sebičnosti.

Tudi mi smo gledali v političnem cilju cilj vseh ciljev in to je bil naš — prvi greh.

Ta greh je obstojal v tem, da smo gledali politično delo nekritično, da smo brezpogojno zaupali, da smo se pustili od močne roke, ki je vodila strankino krmilo, terorizirati, mnogokrat izrabljati; vsemu smo brezpogojno verovali, na vse smo brezpogojno prisegali, za vse se slepo navduševali in nismo odprli ust, ko smo videli, da marsikaj ni prav, nismo odprli ust in ne zganili rok, ko smo videli, da se zapostavlja v stranki narodnostno vprašanje. Trpeli smo, da je obveljalo dolgo vrsto let v stranki načelo njenega voditelja, da je boj proti liberalizmu in svobodomiselstvu prvi, potem šele — dolgo potem — pa boj proti zatiralcem našega naroda.

Vaje s palicami.

M. Peterlin.

V naši organizaciji so se pač že vadele tuintam vaje s palicami, toda le ob gctovih prilikah, navadno ob javnih nastopih — skupno in sistematično pa se doslej še niso gojile. Da si svoje tehnično polje polagoma razširimo, je pač umestno, da začnemo najprej z vajami s palicami, ki so nam že kolikortoliko znane. Z ozirom na to, da palice niso za nas docela novo crowdje, sem sestavil vaje malo težje in višje, kot bi bile primerne za začetnike.

Te vaje s palicami so obvezne za vse odseke, za vse člane — na vsakem letošnjem javnem nastopu morajo biti tudi te na sporedu. Preden pa se začne z vajami samimi, je treba imeti orodja, palic, predpisano izdelanih, ker so vaje določene za vse odseke, je s tem po zakonu enakostli potrebno, da si vsi odseki nabavijo enakih palic, torej enake dolžine, debeline in barve. Vsaka palica mora biti gladka ter okrogla, 1 m dolga, 2½ cm debela, seveda na obeh koncih enako. Pobarvana pa palica ne sme biti, torej ostane barva lesa — bela. Opozarjamo še enkrat bratske odseke, da si oskrbe palice, natančno odgovarjajoče tem predpisom, da bomo pri skupnih nastopih tudi glede orodja pokazali strogo disciplino. Če kateri odsek palice že ima, naj jih da podelati v opisane, če pa to ni mogoče in je razlika znatna, naj si nabavi nove.

Vaje s palicami spadajo v vrsto vaj z orodjem. Gibi, izvajajoči se pri teh vajah, so gibi prostih vaj, torej je tu treba paziti na isto kot pri prostih. Nazivi gibov se pa tu ne imenujejo po legi rok, ampak po legi palice z ozirom na vodoravno podlago (zemljo) in na telovadčevo telo, in sicer se nahaja palica z ozirom na zemljo v ravni (vodoravni), navpični in poševni legi, z ozirom na telovadca pa razločujemo razne višine palice, potem, da se nahaja pred njim ali za njim, na desni, na levi strani itd. Ozirajoč se na to, in da se torej vaje dobro umejo, sem pri posameznih gibih označil v oklepaju tudi lego rok. Priprava za vaje same pa so lege (drže), palice v »pozoru«, »odmoru« in v koraku in izmene teh leg.

Na povelje »Pozor!« se postavi telovadec v osnovno postavo kot navadno, palico pa drži vodoravno pred seboj tako, da se ta dotika prednje strani stegen; roki sta iztegnjeni in malo ven iz lege priročenja, ker drži vsaka roka palico za širino dlani od obeh koncev, in si-

cer z nadprijemom, da je palec zadaj. To je osnovna postava za vse druge gibe s palico; ta lega palice pa se imenuje: »Palico ravno dol«. Palico držimo lahko tudi s podprijemom, da sta oba palca spredaj, hrbta rok zadaj in pa z dvoprijemom, kjer ima ena roka nadprijem, druga pa podprijem.

Na povelje »Odmor!« pa spusti telovadec z levo roko palico na tla, z desno jo pa obdrži v tej doseženi poševni legi; obenem pa zavzame in sicer stojo odmora, da položi levo roko skrčeno na hrbet, desno nogo pa odrine naprej. Če se iz odmora poveljuje »Pozor!«, se dvigne palica z desno roko do vodoravne lege, v kateri oprime leva roka levi del palice in se tudi sicer zavzame pozorna stoja.

Med korakanjem pa ne nosimo palice vodoravno pred seboj, ampak navpično ob desni rami. To lego palice izvedejo začetniki na dve dobi na povelje: »Palico navpično ob desno ramo — gor! ena!« — telovadec dvigne levi del palice potom skrčenja leve roke do navpične lege, da pride palica ob desno stran telovadčevo in se prilega docela iztegnjeni roki (katere prsti se pri tem iztegnejo); leva roka pa obstane v legi predročnega skrčenja not s pestjo ob desni rami. Na »— dve!« pa se leva roka s krepkim zamahom dol povrne v priročenje. Povrne se pa palica v vodoravno lego dol na isti način na povelje: »Palico ravno dol — ena!« leva roka poprime palico zgoraj ob desnem ramenu z dlanjo, obrnjeno naprej — na »— dve!« pa potegne palico dol v vodoravno lego. Pozneje se delata ta dva giba le na eno dobo.

Če telovadec drži palico navpično ob desni rami, se mu lahko poveljuje »Sto-poma stopaj!« — telovadec koraka kot navadno, maha nalahno z rokama, palico pa obdrži ob desni roki. Kadar se drži palica navpično ob desni rami, prsti roke ne smejo biti skrčeni, ampak iztegnjeni: od notranje strani drži palec, od vnanje pa vsi ostali prsti, iztegnjeni in sklopljeni. Iz te lege telovadec na povelje »Odmor!« popusti nalahno s prsti desne roke palico, da ta nalahno zdrsne med njimi in udari s spodnjim koncem ob tla in jo obdrži v tej legi ob desni nogi, katera se obenem pomakne naprej; leva roka se položi skrčena na hrbet. Iz tega »Odmora« se povrne palica ob desno ramo na povelje: »Pozor!« Pri tem oprime leva roka gornji

del palice in to potegne navzgor do prave višine, potem pa hitro priroči. Desna roka je pri tem držala palico nalahno, ko jo je pa leva spustila, jo je pa obdržala v doseženi legi. Tudi ta gib je izvedljiv na dve dobi, na »ena —!« potegně leva roka palico navzgor, na »— dve!« pa priroči s hitrim zamahom. Preden telovadci pridejo k vajam samim, morajo docela znati te predvaje oziroma pripravo. Omenim naj, da se morajo te vaje izvajati hitro, z močjo, da se mora paziti na iztegnjene ude in pa na pravilne lege palice.

Če dela vaje s palicami več telovadcev skupaj, morajo preiti pred izvedbo vaj v pravilno skupino, to je v bočno in čelni razstop. Odroči se pa pri tem iz navpične lege palice ob desni rami tako, da se roki dvigneta do vodoravne lege, palica pa ostane cel čas v desni roki in pride pri izvedenem odročenju njen levi del za tilnik, za glavo. Preden se vaje prično, poveljuje vaditelj: »Palice ravno — dol!« Vsaka izmed teh vaj se dela osemkrat, in sicer štirikrat v predpisano stran in potem še štirikrat ravno v nasprotno stran, torej obrati namesto v desno v levo, gibi pa z drugoimenskimi udi, torej če smo en gib izvedli najpreje z desno roko ali z desno nogo, ga bomo sedaj z levo. To ima dvojen pomen: 1. da delujejo pri tem enakomerno vse mišice, in 2. da se telovadci navadijo vsako vajo izvesti na obe strani kot pravimo. Sprva bo to malo težko, toda sčasoma odpadejo vse težave in ostane le dobiček.

Preden pa prično telovadci z vadbo v nasprotno stran, morajo seveda dodobra jo znati izvesti v prvotno stran, da se ne bodo kasneje motili, vendar pa je predolgo ne smejo delati le v eno stran, ampak ko je le mogoče, naj se uče tudi v drugo stran, ker sicer bi se v drugo stran težko naučili, če bi se v prvotno stran preveč privadili. Da se pri vadbi v drugo stran česa ne prezre, bomo pri imenovanju gibov dali v oklepaj tudi nasprotno stran. Doslej vaj še nismo vadili na obe strani; imajo pa pred enostranskimi tudi vzgojevalno prednost poleg tega, da tu obestransko mišičevje enakomerno deluje, kar je nujno potrebno za pravilen razvoj telesa.

Vaje.

Osnovna postava: Spetna stoja — palica ravno dol.

Časomerje 1, 2, 3, 4.

Mera zmerna.

Vsaka sestava se vadi csemkrat: prvič štirikrat v prvotno in drugič štirikrat v nasprotno stran.

1. a) Palico navpično ob levo (desno) ramo (desna [leva] roka obdrži palico na prvotnem mestu in zavzame položaj predročnega skrčenja not pred levo [d.] ramo;
  - b) poluobrat v levo (d.) do zanožne stoji z desno (l.) — palico ravno pred prsi (roki zavzameta položaj predročnega, katerega desna (l.) doseže s sunkom naprej);
  - c) predkorak z desno (l.) do zanožne stoji z levo (d.) palico navpično ob levo (d.) ramo (roko) gor (leva) [d.] roka pri tem vzroči, desna [l.] je predročno skrčena noter, da počiva njena pest na levi strani prsi);
  - d) drža;
2. a) prednožiti z levo (d.) — palico navpično ob desno (l.) ramo (roko) gor (desna [l.] vzroči, leva [d.] pest na desnih [l.] prsih);
  - b) umik z levo (d.): leva (d.) noga se pomakne (umakne) nazaj in zavzame zanožno stoji, desna (l.) pa se skrči kot pri izpadu (naprej) — trup je malo predklonjen, da se obenem z glavo v ravni črti z zanožno levo (d.) nogo — palico ravno pred prsi (dol) (roki sta v predročanju, radi malega predklona v poševni legi dol) — pogled na sredo palice);
  - c) izpad z levo (d.) nazaj; trup se potom odriva desne (l.) noge nagne nazaj, teža telesa se s tem prenese na levo (d.) nogo, ki stopi na celo stopalo, katero obrne docela v levo (d.) stran, leva (d.) noga se močno upogne, da pride koleno na prste stopala, — desna (l.) pa se pri odzivu nazaj iztegne in potegne malo navzad v razdaljo dveh stopal od peta; njeno stopalo je obrnjeno naravnost naprej, da tvori s stolalom leve (d.) noge pravi kot. Trup je docela vzravnana, poskočen — palico ravno na prsi (roki sta zaročno skrčeni, da se sredi palice dotika prsi);
  - d) drža;
3. a) celi obrat na levi (d.) peti in desnih (l.) prstih v levo (d.) do pokleka na desno (levo) koleno — palico ravno gor (roki suneta po izvedenem obratu obenem s poklekom v vzročnje — pogled gor);
  - b) vzravnava do prednoženja z desno (l.) palico ravno za tilnik (roki se iz

vzročnja skrčita in s tem palico potegneta ravno za tilnik);

- c) drža;
- d) drža;
- 4. a) zanožiti z desno (l.) palico naprej gor (roki sta v predročnju gor — pogled naprej gor);
- b) prinožiti — palico ravno dol v osnovno postavu.
- c) drža;

II.

- 1. a) Poluobrat v desno (l.) — palico ravno pred prsi (roki predročiti);

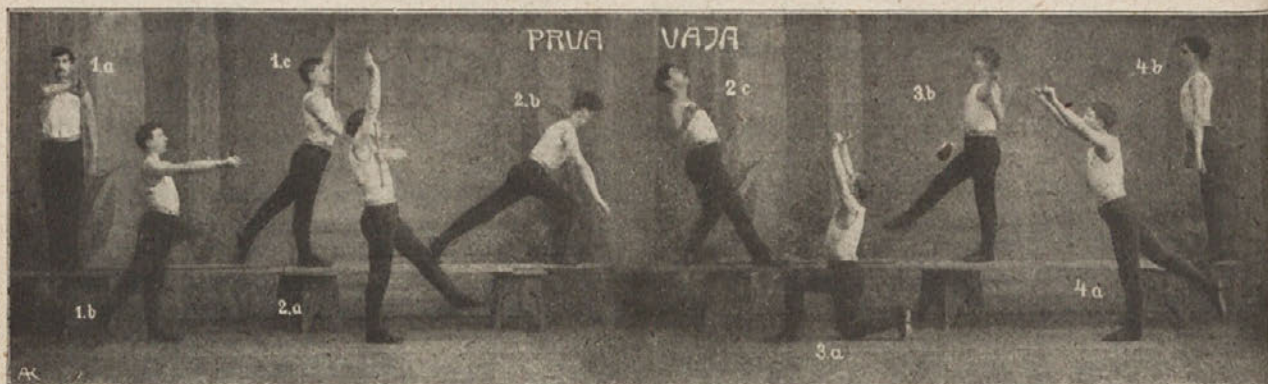
- 2. a) prinožiti z desno (l.) k levi (d.) (pridemo za en korak z mesta) — predklon — palico ravno pred prsi, radi predklona dol;

- b) vzklon in vzpetje (dvig peta do stoje na prstih) nizki počep — palico ravno za tilnik (roki gresta skozi vzročnje [palice ravno gor] do skrčenja zad);

c) drža;

d) drža;

- 3. a) b) c) vzravna (zelo počasi in enakomerno) in dviganje palice v ravni

- b) prednožiti z levo (d.) — z zasukom v levo (d.) palico zopet ravno pred prsi, roki se pri tem prekrizata, desna (l.) nad levo (d.) (roki sta nalahno skrčeni in se med prekrizevanjem približata malo sredini palice, da se lažje izvede prekrizanje);

- c) predkorak z levo (d.) do zanoženja z desno (l.) — palico z obratnim zasukom v desno (l.) ravno gor (roki vzročita);

d) drža;

legi, dokler ne dospeta do vzročnja. Nogi in roki se počasi in enakomerno iztezata in glava se dviga, da je koncem giba pogled obrnjen gor na palico (v vzročnju);

- 4. a) poluobrat na levih (d.) prstih v desno (l.) in odkoračna stoja z desno (l.) v desno (l.) na prvotno mesto do odnoženja z levo (d.) — palico skozi lego: ravno dve (priročnje) s t r m o (poševno) o b d e s n o (l.) r a m o , desna (l.) roka v odročnju gor, leva

na desno (l.) prsi — pogled v desno (l.) gor. (Gib rok se izvede tako, da se palica najprej postavi v navpično lego s tem, da leva [d.] roka v vzročanju prvi hip miruje, medtem pa desna [l.] zasučje palico dol in se iz tega takoj potegne palica v desno [l.] dol in naprej v poševni oziroma strmi položaj v desno [l.] gor);

b) s poskokom: prisun leve (d.) noge k desni (l.) — desna (l.) noga odnoži, palica strmo v levo (d.) gor (palica se prenese skozi priročje in dalje da zavzame leva (d.) odročje gor,

c) vzklon — prednoženje z desno (l.) — palico ravno pod prsi z zasukom v levo (d.) do prekrižanih rok;

d) drža;

2. a) na levi (d.) nogi (peti) cel obrat v levo (d.) do izpada z levo nogo naprej (leva [d.] se takoj po obratu skrči za izpad, desna [l.] pa se postavi daleč nazaj na celo stopalo, obrnjeno v desno [l.] stran — z zasukom rok nazaj se palica postavi ob desno stran; palica navpično ob desno (l.) ramo dol; desna (l.) roka je v priročju, leva (d.) skrčena čez

desna (l.) za odročno krčenje not, pogled v levo (d.) gor);

c) prinožiti z desno (l.) — palico ravno dol v osnovno postavu;

d) drža.

III.

1. t) Skok do razkoračne stoje — palico ravno gor (roki vzročita) — pogled gor;

b) skok do spetne stoje — predklon — palico ravno pred prsi — dol;

prsi — pest pred desno (l.) ramo. Pri tem izpadu se trup nagne naprej, da so glava, trup, desna (l.) noga, desna (l.) roka in palica v isti poševni smeri;

b) vzravnava leve (d.) noge, zanoženje z desno (l.), s palico sunek gor palico strmo (poševno gor), leva (d.) roka iztegnjena naprej gor, desna (l.) skrčena zaročno na prsih, pogled naprej gor — zanožna desna (l.) noga in palica sta v ravni črti;

- c) povrat v položaj 2 a — desna (l.) noga se postavi nazaj — leva (d.) se skrči v izpad, palica se istočasno potegne nazaj (desna [l.] roka sune v priročenje, leva [d.] se skrči čez prsi, pogled naprej gor kot preje in lahen predklon);
- d) drža;
3. a) vzravnavna leve (d.) noge in vzklon — prednožiti z desno (l.) — palico ravno nad desno (l.) roko; desna (l.) roka palico izpusti in mahne naprej skozi priročenje v predročenje, kjer v'ame v palčjem položaju drugi del palice, katero je leva (d.) roka zavrtila v bočnem loku navzgor do vodoravne lege naprej, kjer se desna (l.) roka in palica srečata in pri tem palica nalahno udari na desno (l.) roko, in sicer s koncem med palec in kazalec, katera obenem z drugimi prsti palico oprimeta, leva (d.) roka pa ostane po zasuku na svojem mestu (sedaj drži palico s podprijemom), in sicer nad desno ramo;
- b) na levi (d.) peti poluobrat v levo (d.) in prinoženje desne (l.) k levi (d.) — z levo (d.) roko s čelnim lokom dol skozi priročenje pod telesom do odročnja v hrbtnem položaju in iztegnjenimi prsti — pogled glave v levo (d.) — tako sta obe roki v odročnju in palica počiva na desni (l.) roki in rami;
- c) na levi (d.) peti poluobrat v levo (d.) — desna (l.) se medtem postavi iztegnjena nazaj za dve stopali in se skrči v izpad nazaj; leva (d.) roka ostane na svojem mestu, desna (l.) pa med obratom zamahne skozi priročenje naprej v predročenje not, kjer leva (d.) roka oprime prednji del palice (tik pred prsti desne (l.) roke) — palica tako počiva na desnem (l.) ramenu, prsti obeh rok so docela iztegnjeni, trup vzravn in neznatno naklonjen nazaj, ta gib se pri vajah z batonom imenuje »namer na vrhni udarec«;
- d) 1. (»štir«) drža;
- d) 2. (»— in«) ob docela napetih lehteh se s palico potom sukanja rok v zapetju izvede bočni krog, ki se zveže z naslednjim gibom. Ta krog se pa izvede tako-le: iz vodoravne lege se spravi palica v krožno gibanje s tem, da se palica drži med palcem in kazalcem desne (l.) roke, kjer je središče izvedenega kroga, prsti leve (d.) potisnejo najpreje prednji konec palice krepko navzdol, palica se zasuče okoli palca in kazalca in se ta gib nadaljuje s tem, da prsti leve (d.) roke cel čas kroženja palice potiskajo na krajši konec; ko se povrača palica proti svoji prvotni (ravni) legi, se desna (l.) roka zasuče (s palcem) ven v desno (l.), da je s tem omogočeno točno gibanje palice v ravnini. Medtem pa, ko gib še ni docela izveden, začnemo takoj gib
4. a) namreč, da se odrinemo z desno (l.) nogo močno naprej in izvedemo izpad z desno (l.) naprej in vrhni udarec s palico (palica izvede po končanem krogu le še majhno pot dalje), namreč v poševno lego naprej in s tem izvede vrhni udarec. Leva (d.) noga in roki s palico morajo biti v isti smeri in kolikor mogoče tudi trup, ki je lahko podklonjen. Izpad naj se izvede dolg, s topotom. Gib da (oni krog) služi le za boljšo izvedbo udarca, ker s tem palico spravimo v hitro gibanje, ki se pa mora po zavzetem poševnem, oziroma strmem položaju na mah ustaviti. Paziti je treba pri tem strogo na to, da se izvede gib s palico in izpad z desno (l.) nogo naprej v istem trenutku; ker je gib noge precej dolgotrajen, potrebuje malo več časa, zato bi bilo popolnoma pogrešeno, če bi se oni krog s palico izvedel točno na meddobo na »in« in bi prišel na poziv »ena« le nezaten gib palice: od vodoravne do strme lege naprej, Zato se morata začeti gib izpada in gibanje palice **ob istem času**, da se medtem, ko prehajamo iz izpada nazaj v izpad naprej, izvaja kar najhitreje oni krog, da se moreta oba končati v istem trenutku. Oba giba pričnemo izvati na 3 d 2). to je na »in«, da se potem oba končata na 4 a), to je na »ena«. Cel gib mora imeti značaj silnega napada, udarca in se mora zato izvesti z močjo in kar najhitreje;
- b) teža telesa se prenese na levo (d.) nogo: podnožna stoja z desno (l.) — vrhno kritje s palico v levo (d.): po izvedenem udarcu ima palica poševno lego, držimo jo z obema rokama na spodnjem koncu z nadprijemom — na »dve« pa obenem, ko se odrinemo in izvedemo podnožno stojo z desno (l.), prenesemo roki iz predro-

čenja gor not v levo (d.) stran v lego predročjenja v levo gor not, potegnemo s tem za seboj levi (d.) del palice na levo (d.), desni pa s tem prenesemo nižje, da pride palica v ravno lego v višino telesa telovadčevega, palico držimo pri tem na levem (d.) koncu, pogled pa je obrnjen pod palico naravnost naprej. Ta gib se pri vajah z batonom (dolgo palico) imenuje »vrhno kritje na levo«, ker s tem, če tako držimo palico, krijemo glavo pod vrhnim udarcem, kakršnega smo izvedli na »eno«; ta dva giba sta torej vzeta iz vaj z batonom, kakor tudi oni krog, potom katerega se doseže izdaten vrhni udarec. Paziti je treba pri teh gibih, da so lehti docela napete, da se roke ne smejo v komolcih prav nič skrčiti. Seveda zahtevajo ti gibi vztrajne vadbe, da jih telovadci nele pravilno izvedo, ampak dobro nakažejo, da so borilne vaje, in da imajo tudi borilen značaj;

- c) polobrat na levi peti in desnih prstih v levo in prinožiti z desno (l.) — palico ravno dol (pri tem gibu potegnemo desno (l.) roko v priročjenje, leva (d.) roka pa spusti palico, katera se zasučje v levo (d.) in jo leva (d.) roka zgrabi šele v priročjenju); tako desna (l.) roka prenese palico sama v lego »ravno dol«;
- d) drža.

IV.

Pred vajo oprime desna roka palico s podprijemom.

1. a) Palico ravno pred prsi (predročiti);
 b) z zavijem desne (l.) roke nazaj not — palico zopet ravno pred prsi, se zavije dol in potegne desni (l.) del palice pod seboj do prejšnje lege, katero doseže s tem, da se zopet iztegne v predročjenje; vsled zavijta drži roka palico sedaj z obrnjenim podprijemom, dlan je obrnjena navzgor);
 c) leva (d.) roka palico izpusti, vsled česar preide ta vsled zatrka desne (l.) roke v gibanje, in sicer izvede čelni krog navzgor v desno (l.) in pride končno v prvotno ravno lego, kjer jo leva (d.) roka, ki je vztrajala v prejšnji legi, oprime. Ta gib se izvede le potom zasuka desne (l.) roke;
- d) drža;
2. a) polnobrať na levi (d.) peti v desno (l.) in predkorak z desno (l.) do za-

nožne stoje z levo (d.) — desna (l.) roka izpusti palico, jo malo odrine proti levi (d.) rami in zaroči, leva (d.) roka pa palico takoj pritegne nase in skozi priročjenje predroči s palico na sebi in rami;

- b) polnobrať na desni (l.) peti v desno (l.) in izpad z levo (d.) v levo (d.) — roki predročita v desno (l.) gor — kamor se okrene tudi glava, leva (d.) roka doseže to lego potom čelnega loka dol not: skozi priročjenje);
- c) odgib v desno (l.) (prenos izpada v desno (l.) — palico navpično ob levo (d.) ramo gor (ta gib rok se izvede v začetku na tri dobe: na »ena« roki iz predročjenja v desno (l.) gor priročita, na »dve« izvede leva (d.) čelni polukrog ven = zavzame skozi odročjenje vzročjenje; palica je ves čas ob roki in pride pri tem gibu njen spodnji del ob leve (d.) prsi — na »tri« pa se desna (l.) roka upogne predročno not in oprime spodnji del palice. Kesneje se mora cel gib izvesti le na eno dobo s hitrim, čelnim lokom navzdol, in ko je ta izveden, oprime desna (l.) roka palico);
- d) drža;
3. a) vzravnavava desne (l.) noge in prinoženje leve (d.) do spetne stoje — palico ob levo (d.) ramo v srednjo višino (palica se zasučje s koncema, in sicer tako, da se leva (d.) roka priloži k levemu (d.) boku — desna (l.) pa se nekoliko dvigne in upogne čez glavo tako, da je palica ob levi (d.) strani telesa navpična; obe roki stajtu upognjeni;
- b) desno (l.) roko v bok, leva (d.) pa sune s palico navpično navzgor, da pride v vzročjenje, palica pa je tudi pokoncu v ravni črti z vzročeno roko. (Paziti se mora tu, da se sune res naravnost vzgor in da je palica ves čas lepo navpična; ko se gib izvede, se kazalec leve (d.) roke iztegne in opre ob palico, da je lažje mirno vzdržati točno navpični položaj palice. Obenem s sunkom se pogleda z glavo navzgor in se gleda ves čas na konec palice);
- c) drža;
- d) drža;
4. a) prekrizna stoja z levo (d.) pred desno (l.) odročiti (soročno) — palica pride na levo (d.) lakt in z desnim koncem za tilnik;
- b) poldrugi obrat na obojih prstih v

desno (l.) do zanožne stoje z levo (d.) — roki vztrajata v odročanju (hrbtnej položaj);

* c) prinožiti — desni (l.) del palice se

prenese čez glavo in palica ravno dol, kjer jo oprime zopet s podprijemom desna (l.) roka;

d) drža.

* Po štirikratni izvedbi te vaje v prvo stran pri zadnjem gibu 4. c) ne oprime desna roka palice s podprijemom, ampak z nadprijemom, zato pa mora na 4. d), kjer je sicer drža, preprijeti leva roka v podprijem, da je mogoče pri peti izvedbi (prvi v nasprotno stran) takoj izvesti gib 1.

a), torej palico ravno pred prsi — leva s podprijemom.

Po osmi zadnji izvedbi vaje se pa na 4. c) takoj priroči, da pride palica navpično ob desno ramo, da ni treba za to pred korakanjem še posebej poveljevati.

Izobrazba.

Če bi kdo podcenjeval naše delo v izobraževalnih društvih in mu prisojal samo vnanji pomen, donesek-k popolnosti našega gibanja, kvas, ki je položen na socialno in politično življenje, bi se strašno motil. Mišljenje, da prosveta ni velikega pomena, da bi brez predavanj, petja in iger izhajali prav dobro, je popolnoma napačno.

Iz takih nazorov izvira pomanjkanje zanimanja in podcenjevanje nalog, ki so dane našim društvom. Tako naziranje je naša nesreča, ker zametuje to, kar je podlaga naše moči, in vir naše veljave v socialnem oziru.

Kaj pomaga lep program in še tako krasni načrti, če se ne zanesejo v ljudske množice tako, da postanejo njih mišljenje in hotenje, del njihovega značaja. Še tako lepe misli, če so last malega števila ljudi, ne padejo na njive, ampak med kamenje.

To dobro vedo druge stranke po svetu, zato so skrbele, da prodrejo njih misli do zadnjega somišljenika. In to je mogoče uspešno storiti samo z dobrimi društvi.

To je vedel tudi naš slavni učitelj dr. Krek in snoval društva. On in njegovi sodelavci so se lotili dela z velikim trudom in dramili v ljudstvu doslej neuporabljene sile. Tako je on v par letih spreobrnil nezavedno ljudstvo v trdno četo za socialne boje. Brez izobraževalnih društev, skozi katera so šle misli v ljudstvo, bi ne bili dosegli tega, kar smo dosegli. Pobili smo mu predsodke in ga pridobili za naše težnje. Česar ni mogel doseči politični shod, to so napravila izobraževalna društva. V društvenih prostorih se je izvršilo prerobenje našega ljudstva, tam je stopil naš program v resnično življenje. Narod je postal nositelj Krekovih načel, katoliško gibanje se je utrdilo in osamosvojilo, ljudje so se naučili misliti in presojsati samostojno. Demokratizem je spr-

vil naše nadarjene ljudi na dan, ljudstvo je vzelo vaje v svoje lastne roke in delalo, kot bi delalo za sebe. Temu in samo temu je pripisovati, da se je ljudstvo ob razkolu zavedlo prave strani in vrglo one, ki so se mu izneverili. Nič več ni bilo oseb, samo misli so bile. Ljudje pridejo in grejo, kulturno življenje ostane in se razvija.

Izobraževalna društva so najvažnejši del našega duševnega življenja, naši dihalni organi, tam se prenavljamo in utrjujemo, predelujemo misli in jim dajemo življenja. Tu si podajajo roki oni, ki so izkušeni in gredo in oni, ki so mladi in stremijo kvišku ter stopajo v javno življenje.

Politika ni bistvo, ona je samo telo one duše, ki se je ustvarila v izobraževalnih društvih. To podrobno delo v društvih je podlaga naše zunanje moči in vseh naših naprav.

V tem pogledu bi se morali učiti od Čehov, kjer se niso sramovali oprijeti tega dela niti največji njih možje ne. Uspeh je viden. To delo jim je postlalo pot med prve narode v Evropi.

Tudi od avstrijsko-nemške socialne demokracije v Avstriji bi se lahko mnogo naučili. Oni polagajo prav veliko važnost na to delo. Med svojim naraščanjem ločijo manj nadarjene od bolj nadarjenih, starejše od mlajših, začetnike od onih, ki so že izučeni v društvenem življenju. Vsaka skupina dobi posebnega učitelja. Iz svojih vrst izbirajo in odgajajo govornike, debaterje, organizatorje itd. Niti ena nadarjena glava se na ta način ne more izgubiti. Temu dejstvu moramo pripisovati njih očitne uspehe na vseh poljih. Pri tem pa se ne ozirajo na spričevala ali na zveneče naslove. Kar zmores — to veljaš!

Danes stopamo v novo dobo in v nove razmere, ki bodo od nas zahtevale nove naloge. Iz malih razmer smo stopili v ve-

liko državo. Stiki s Srbi nas postavljajo pred nova vprašanja in treba bo razmišljati o njih. Odpreti bo treba oči, da se zavemo, kje smo. Nove struje in smeri stopajo na plan, o katerih niti nismo, zato je treba, da si jih ogledamo temeljito in zavzamemo svoje trdno stališče in se pripravimo, bodisi za podpiranje teh ali pa za boj proti njim. Vsled novih razmer se mora naše predvojno delo in način stopanja primerno spremeniti.

Računati moramo tudi na to, da so se bili naši fantje razkropili na vse štiri dele sveta in ni je pokrajine na zemlji, od kjer se ne bi vračali na svoje domove. Mnogo so doživeli, videli so različne dežele, doživeli silne politične dogodke, bili so potegnjeni v hudi vihar revolucionarnih preobratov socijalistične Rusije, njih dosedanje mišljenje je omajano, pod navedenimi

vtisi in po agitaciji so po večini zrevolucionirani. Naš moški rod je docela spremenjen.

Roka, ki naj jih zopet nanovo uvede v razmere domovine, mora biti izvanredno spretna, kot je bilo izvanredno vse, kar so ta čas doživeli. To je drug razlog, ki sili v to, da popravimo marsikaj na načinu našega predvojnega dela.

Ljudje, polni novega duha, prepojeni s težnjami našega časa, se morajo zbrati. Dela v naših izobraževalnih družtvih ne smejo zanemarjati ali podcenjevati. Le kdor ve in razume pomen svojega dela, se mu more posvetiti z vsemi močmi. Zato naj raste zanimanje za izobraževalna društva, dela naj se z odločnostjo in zmagabo naša! K prosveti! Hude naloge nas čakajo v bodočnosti. Pripravimo se!

Organizacija.

Organizacija je naprava, ki združuje posamezne v celoto in sicer najprej v takšno, ki misli in čuti enako, v kolikor pa še ne, ima že naprej ta namen, da jo vzgoji v skladno skupnost ljudi, ki gredo vsi za enim namenom. Deli sestavin pa izobličijo posredno celoto tako, da prehajajo obrisi posameznosti več ali manj tudi v splošnost.

Krščanska organizacija išče krščanskih članov in jih združuje v eno silo; v ono, ki hoče in je prepričana, da je svetovna družabna ureditev mogoča edino le na popolnem uresničenju sestava, kakor ga uči krščanska demokracija in da imajo njena načela to prednost pred vsemi drugimi podobnimi in sorodnimi, da je njihov izvor idejno od Boga samega, torej edino resničen, vse drugo pa nepopolno in zato nedosegljivo. Končni namen krščanske organizacije je popolnost in enakopravnost vseh: vsi so gospodarji in vsi služabniki in sicer tako, da gospodar ni večji od služabnika, ne služabnik manjši od gospodarja. Dosega tega namena se vrši po zakonih svobodne volje in miselnega predvarka, iz notranjosti izvira potreba po vidni udeležitvi prejšnjega razumnega razsodka. Duh ne klone nikomur, svobodna volja ga vodi. Kakor pa mora dober pisatelj vedeti že pri prvi besedi, kakšna bo zadnja, da bo mogel napisati skladno in dosledno svoj umotvor, tako mora enaka misel voditi vsako drugo delo, torej tudi vsako organizacijo, ki je le skupina dela

Jože Stabèj.

mnogih in mora biti kakor pester mozaik, ki ima pomen le, če je sestavljen v celoti, dočim je pomen posameznih sestavin malo da ne ničeven. Skupnost premaža vsako odporno silo, ali jo vsaj tlači tako k tlom, da ne more gibalno učinkovati.

Imamo prosvetno organizacijo: Krščanskosocialno Zvezo, ki želi združiti v sebi vse in vsakoogar. Prosvetljenemu narodu in zraven še na krščanskem temelju se ni bati, kako sodi o njem svetovna družba in kakšno prihodnost mu prisojajo misleci. Narod je storil vse to že sam, ni šele treba, da pride mlinar in požene kolo v tek. Lastne sile ga gibljejo, v njem samem je življenjska energija, ki je vseobsežna in močna dovolj brez vode od zunaj. Preobrti se vrše logičnim potom, tako kakor izvirajo dosledno drug iz drugega, vsaka nezakovitost, bodisi taka ali taka, se zabranjuje v izvoru samem, ker pomenjala bi narodovo nezrelost in nesposobnost, da se vlada. Kultura, posebno če je idejno spojena z Bogom, pa daje narodu legitimacijo k nastopu v svetovnem odločanju, dá izprevideti tudi vsem tistim, ki ne bi radi videli.

Krščanskosocialna Zveza je merilo — ali vsaj biti bi morala — moč narodove prosvete in omike, naše kulturne a tudi narodno-gospodarske moči. Nekaj, kar mora biti in bi moralo biti, če bi ga ne bilo. Samo, da jih mnogo tega ne ve in mislijo, da so take in podobne kulturne naprave nekakšen panoptikum, tako nekako

bolj za na ogled in šport. Hvala, da se s prav posebnim številom takih brihtnežev ne moremo pobahati, žal je, da jih moramo omenjati. Ljudje, take šale so dragocene in njih dosledna izvedba je stala narode nič manj ko razsul in pogin! Temelj je pričel pokati, stavba je sledila in se zrušila.

Krščankosocialna organizacija, prosvetna, delavska, narodno-gospodarska, obrtna itd., nas more in mora pred vsem tem varovati; rasli bomo kakor en mož in

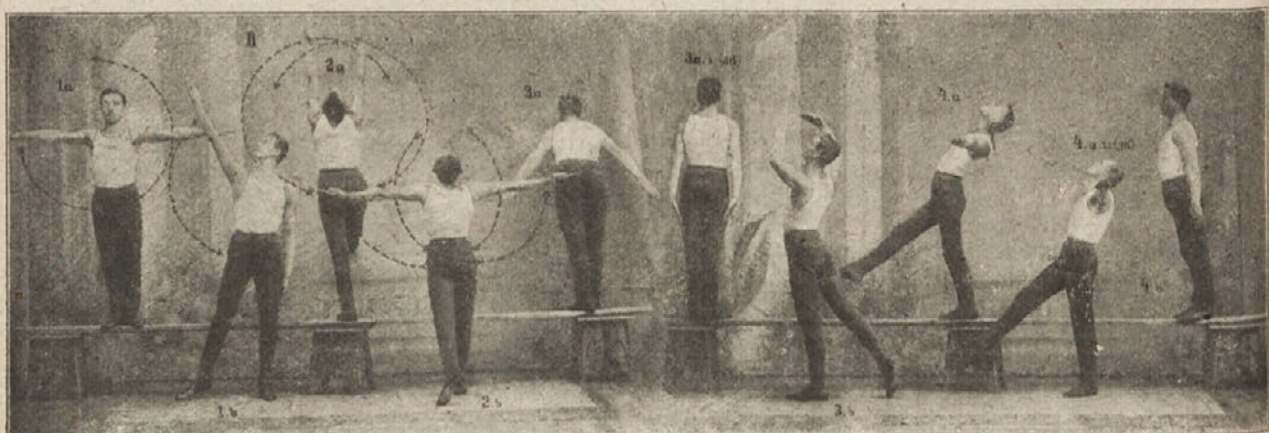
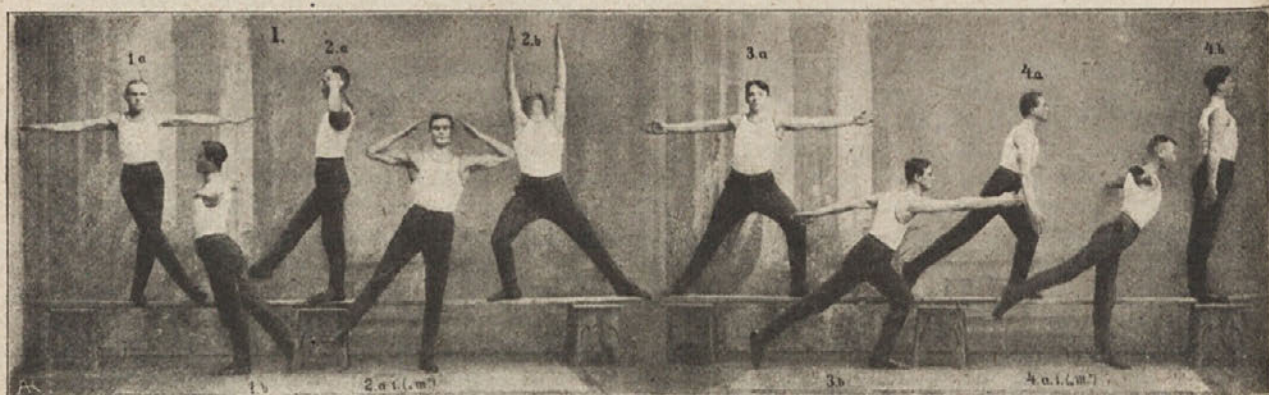
se večali. Vse se bo razmikalo, naš razmah mora biti silen in močan. Kakor reka, ki zbira vode v morje. Mi moramo biti, ki naj nosimo bandero misli in načel naprej in sicer vseh onih, ki jim tako radi dajemo ime, da so naša, katoliška. Prav tako, pa med »naše« in »katoliško« naj ne bo razlike. Ena misel nas mora združevati vse, povsod in vsekdar, in to mora biti edino: **krščansko družabno načelo.**

Proste vaje članstva za leto 1919.

Makso Peterlin.

Temeljna postava: Vzklon v petni stoji s priročnjem v palčjem položaju. Dlaní rok sta odprti, prsti iz-

I.
Po pesmi: »Po jezeru«.
1. a) Prekrižna stoja z desno pred levo

tegnjeni in sklonjeni v eno ravnino; le kadar je posebej povedano, se stisnejo v pest.

Časomerje 1, 2, 3.

Mera zmerna.

Vsaka vaja se vadi štirikrat.

— odročiti v hrbtnem položaju. (Desna noga je iztegnjena v kolenu in prstih, gib se izvede tako, da se noga v precej visokem toku prenese v levo in se le sproti dotakne tal vzporedno s prsti leve noge — roki odro-

čita s hrbti zgoraj, palci spredaj, telo je lepo vzravnano, glava pokoncu.)

b) Poldruči obrat na obojih prstih v levo z odročanjem. (Leva noga se dvigne na prste, da se medtem, ko z rokama popolnoma mirujemo v odročanju, zasučemo na obojih za poldruči obrat v levo; po obratu stopimo takoj na celo levo stopalo do zanožne stoji z desno.)

c) Drža.

2. a) («e—«) prednoženje z desno — odročno upogniti navzgor. (Roki se takoj ob začetku giba zasučeta z dlanmi navzgor in se upogneta z iztegnjenimi prsti in zapetjem za 45 stopinj noter.)

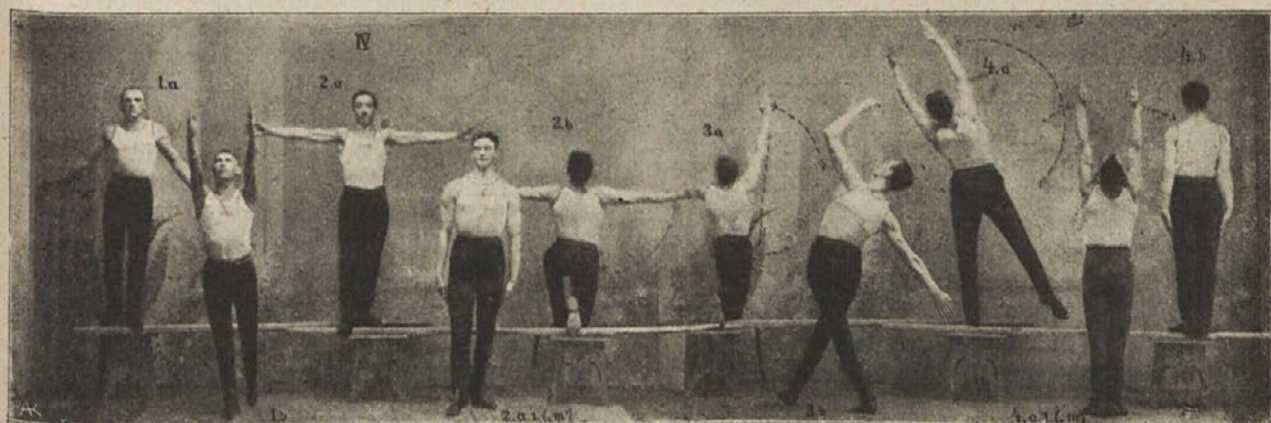
b) («—na») polobrat na levi peti v levo do odnoženja z desno, roki ostaneta

3. a) Prenos izpada v levo — odročiti (palca zgoraj);

b) polobrat v levo do umika, z desno (leva noga je skrčena kot pri izpadu — desna pa je iztegnjena in se dotika le s prsti tal. Gib se izvede tako, da se zasučemo na levi peti in desnih prstih, kateri ostanejo cel čas na mestu — trup je lahko predklo-njen, da je v ravni črti z desno zanožno nogo.) Z levo zaročiti do vodoravne lege, z desno predročiti do vodoravne lege, da sta obe roki v ravni črti. Paziti se mora, da je zanožna desna noga dobro iztegnjena in leva roka kolikor mogoče visoko. Trup je obrnjen naravnost naprej;

c) drža;

4. a) a) («e—«) obe roki se povesita do navpične lege, naravnost navzdol;

mirni, križ se močno vlekne.

b) («dve») izpad z desno v desno — suniti gor, pogled gor. (Izpad naj bo velik, giba rok in nog izvedena v istem trenutku.)

c) drža.

b) («—na») vzravnavna, do vzpona z levo zanožiti z desno — odročiti v hrbtnem položaju. (Leva noga se iztegne in se dvigne na prste, desna se pa povzneso do kar najvišjega zanoženja, trup je še vedno

- lahno predklonjen. Vadi se o tem!)
- b) »dve« prinožiti z desno, priročiti do temeljne postave;
- c) drža.

II.

Po pesmi: »O t o k b l e š k i«.

1. a) Odročiti v hrbtnem položaju (hrbta roke zgoraj);
- b) odnožna stoja z desno — z levo priročiti, z desno z lokom not (navzdol skozi priročenje, odročenje v levo in vzročenje) do odročenja gor v dlanjem položaju (dlan zgoraj) — pogled glave na dlan desne roke, to je v desno gor;
- c) drža.
2. a) s celim obratom na levi peti v desno in z **močnim** zamahom desne roke navzdol skozi priročenje: prednoženje z desno, skozi odročenje izročiti pogled gor;
- b) predkorak z desno do zanožne stoje z levo, z loki not odročiti v dlanjem položaju, pogled gor. (Ta dva giba — 2 a) in 2 b) — se delata brez vsakega presledka, vezano, vendar pa je za razumevanje gibov in pravilno izvedbo neobhodno potrebno, da se vadita razdeljeno vsak zase. Vaditelj vežbaj natančno svoje telovadce posebno v tem gibu, ki zahteva izmed vseh največ vadbe, preden se doseže pravilnost in eleganca izvedbe.)
- c) drža.
3. a) a) »e—« teža telesa se prenese na levo nogo, ki stopi na celo stopalo, z desno se izvede prednožna stoja, desna noga se potegne malo nazaj, da se lahko izvede mali predklon (za 45 stopinj) za zaročenjem ven v hrbtnem položaju. Komaj se ta gib nakaže, že se zopet vzravnamo in izvedemo na
3. a) b) »—na« vzklon, prinoženje in priročenje in takoj na to
- b) polobrat v levo do zanožne stoje z desno — odročno sločeuje (upognjenje v loku) navzgor. (Obe zgornji lakti sta prav nezatno dvignjeni iz vodoravne lege, roki sta v komolcih lahko upognjeni, istotako v zapestju, kakor tudi dlan s prsti, da sta roki upognjeni v loku.)
- c) drža.
4. a) a) »e—« prednožiti z desno — roki iztegniti do odročenja v dlanjem položaju, pogled glave navzgor;

- b) »—na« roki zasukati v hrbtni položaj;
- b) »dve« pogled naravnost, prinožiti in priročiti.

III.

Po pesmi: »H e j S l o v a n i«.

1. a) a) »e—« Prednožna stoja z desno — predročiti;
- b) »—na« priročiti;
- b) »dve« cel obrat na levi peti in na desnih prstih v levo do zanožne stoje z desno — odročiti;
- c) drža.
2. a) prednožiti z desno — skozi priročenje predročiti;
- b) s polobratom v levo na levi peti: izpad z desno v desno, odročiti, desna gre skupno z levo v loku dol skozi priročenje do odročenja v levo, potem pa leva ostane v odročenju, desna pa gre kar naprej v loku skozi vzročenje do odročenja. Ti loki se morajo izvesti **hitro**: desna roka mora priti po celem izvedenem čelnem loku v istem hipu v odročenje, ko izpade desna;
- c) drža;
3. a) a) »e—« skozi priročenje predročiti v izpadu na desno;
- b) »—na« zaročno skrčiti roki na prsi (v pesteh);
- b) polobrat v levo na levi peti in desnih prstih do pokleka na desno koleno — suniti navzgor ven (s pestmi) do odročenja gor — pogled gor. (Poklek in gib rok naj se izvedeta v istem hipu!)
- c) drža;
4. a) a) »e—« vzravnavna, spojena s polobratom v desno (na levi peti in desnih prstih do odnežno stoje z desno) — predročiti z levo (skozi priročenje) v hrbtnem polobratu, desno predročno skrčiti noter; gornja lakt je vzporedna z levo roko, spodnja pa obrnjena noter, da je roka upognjena v komolcu v pravem kotu, palec pa se dotika leve strani prsi pod levo gornjo laktjo, hrbet roke je zgoraj;
- b) »—na« prinožiti z desno — odročiti v dlanjem položaju, desna z zamahom ven;
- b) priročiti.

IV.

Po pesmi: »B o d i z d r a v a d o m o v i n a«.

1. a) Polobrat v levo do zanožne stoji z desno, zaročiti ven v dlanjem položaju: dlani sta spredaj;
- b) predkorak z desno do zanožne stoji z levo, predročiti gor, glava je obrnjena v smer rok;
- c) drža;
2. a) a) (»e—«) teža telesa se prenese enakomerno tudi na levo nogo, ki tudi stopi na celo stopalo — odročiti po najbližji poti;
- b) (»—na) priročiti
- b) (»dve«) s celim obratom v levo na levi peti in desnih prstih, poklek na desno koleno — odročiti v dlanjem položaju (dlani zgoraj) — pogled navzgor;
- c) drža;
3. a) skozi priročenje: z desno vzročiti, z levo predročno upogniti not v hrbtnem položaju, palec se dotika desne strani prsi, — pogled gor;
- b) vzravna spojena s prekrizno stoji z desno pred levo — odklon z desno, z desno odročiti (poševna lega) navzdol, levo odročno sločiti navzgor: leva zgornja lakt smeri poševno navzgor v levo (in leži v isti ravni črti z desno roko), roka (leva) je v komolcu nalahko skrčena, zapestje upognjeno, nalahko v loku tudi prsti. Tako pridejo prsti leve roke (katere dlan je obrnjena navzdol), ravno nad glavo, katera je obrnjena navzgor, na dlan leve roke. Trup je močno odklonjen v desno in je v isti ravni črti z desno (prekrižno) nogo;
- c) drža;
4. a) a) (»e—«) odnoženje z desno — odklon v levo — vzročiti (v levo): roki, trup in desna noga so v ravni črti: poševno v levo. Glava je obrnjena na dlani rok. Odklon se mora izvesti znatno, v kolku se močno upognemo;
- b) (»—na«) prinožiti z desno (k levi) — vzklon do pokončnega vzročnja;
- b) priročiti skozi odročenje;
- c) drža.

Malo higieničnih opazk.

Ne bode škodovalo, da podam nekaj splošnih higieničnih navodil. Kdor hodi z odprtimi očmi po svetu in ima malo higienične naobrazbe, se mora včasih zgrazati, kako malo so ljudje o splošni higieni podučeni. Že iz ljudske šole bi morali dobiti take principe in si jih zapisati v glavo tako, da ne bo treba ob nobeni priliki priti v zadrego. Eno tako pravilo je:

Ne kašljaj tako, da imajo drugi od tega škodo! Vsi nalezljivi nosni katari, nahod, vratna prehlajenja in pljučni katari se prenosa s kašljanjem na drugega človeka. S kašljanjem pridejo v zrak glivice, ki se drže na majhnih izkašljanih kapljicah sluze in visijo nekaj časa po kašlju ali kihanju v zraku. Vdihavaj nekaj časa tak s temi kapljicami prenapolnjen zrak in kmalu zapaziš, da si dobil sam nahod ali katar v grlu in pljučih. Posebno je to opasno, če dotičnik, poleg katerega moraš sedeti ali delati, neprestano kiha ali kašlja. Vsa njegova okolica je prenapolnjena z glivicami. Na ta način izkašlja dotičnik glivice v svojo obleko, posteljno opravo (če leži), v roko, če v roko kašlja, v robec, če vanj kašlja itd.

To dejstvo je treba upoštevati in marsikaj bi človek delal drugače, če bi na to mislil. Ne bode treba potem napram ne-

taktnežu bodisi v hiši, v kupeju, v kavarni, v klubovi sobi itd. delati se ravno-dušnega, čeprav nam je v srcu tesno in mučno in bi najraje odšli, pa ga ne maramo razžaliti. Marsikdo si ne more razložiti, zakaj se ga ogibljejo ljudje. Pomisli naj morda na to, bržkone bo spoznal svojo napako.

Saj ni samo nahod prenosljiv na druge na tak način, saj je celo sušica, tuberkuloza pljuč na ta način prenosljiva.

Zapomni si: Ne kašljaj v roko, katero potem podaš tovarišu, polno glivic na njej, s katero prijemlješ knjigo, katero bo za teboj še marsikateri član knjižnice prebiral, s katero odpiraš kljuko vrat, za katero tudi drugi prijemljejo. Ne kašljaj pri čitanju knjige vanjo! Saj veš, da jo moraš vrniti knjižnici. Inficiral si jo z izkašljanimi glivicami, ki morda še ostanejo virulentne (pri življenju), ko bode drugi pregledoval knjigo in tvoje glivice moral vdihavati. Ne kašljaj v robec, katerega potem v kupeju vzameš iz žepa in ga treseš, da golovo razprši vse glivice v zrak, ki ga tvoji sopotniki morajo nato vdihavati. Ne kašljaj pa na noben način naravnost v koga drugega!

Če kašljaš, ne hodi v družbo, ostani doma ali pa na prostem zraku, v družbi se

obrnj v stran, če ne moreš oditi; kdor tako dela, tega se ne bo nihče bal; vsak bo vedel, da tak človek ve, kaj je altruizem.

Drugo pravilo je: Ne pljuvaj po tleh, v sobi, na hodnikih, v vežah, pa tudi, če le mogoče, ne v robec. Pljunkt, izpljuvan na tla, vsebuje včasih silno veliko množico glivic vseh vrst. Pljunkt se nekoliko osuši, metla ali veter ga s prahom vred spravijo v zrak. Prah sam na sebi že škoduje in draži sapnik in pljuča. Glivice na njem pa povzročajo vsaka svoje vrste bolezni. Solnce sicer s svojimi žarki uničuje večino glivic, toda žalibog v sobo, v veže in skrite kote prihaja tako malo solčnih razkuževalnih žarkov. Premajhna okna ali zamrežena okna, napačna zidava hiš jih ovira. V marsikateri hiši se podeduje sušica od rodu do rodu, ker kakšen kot ni nikdar razkužen in vedno na novo okužuje s svojo zalogo zdrava mlada pljuča otrok. Kdo se ne spominja na »špansko«. S pljunki in nehigijeničnim kašljanjem se je tako razmnožila. Ali bi se ne dala lahko zaprečiti, če bi ljudje skrajno upoštevali ta pravila? Pljunkte takoj razkužiti v pljuvalnikih, napolnjenih s sublimatom, lizolom, sodo itd., robce prekuhati ali v vreli sodi sprati, to ne bi bilo težko.

Tretje pravilo je: Umivaj se vsak večer, preden greš spat, roke s četko in mi-

lom, zobe s četko in mlačno vodo. To bi moralo biti pri vsakem tako mehanično, kakor gremo opoldne h kosilu. Kaj vse med dnevom poprijemljemo z roko, zvečer odstranimo to golazen, zobje imajo pa vsaj ponoči mir in nimajo prilike, da bi postajali še naprej karijozni. Zapomni si pa: Nobenega gnilega zoba trpeti v ustih! To je nezdravo, nelepo in škoduje ne samo želodcu, grlu, ampak tudi celotnemu živčevju. Pomisli le, saj je zobni živec v gnilem zobu vedno in vedno v strupeni gnilobi in po njem gre dalje ta proces več ali manj po celem živčevju.

Četrto pravilo: Dihaj vedno skozi nos, ne zadržuj sape in dihaj le čisti zrak. Zrak pomeni za nas vsaj toliko kot dnevna hrana, ki jo zauživamo. Dihaj globoko. Vse gorenje, vsi procesi v telesu se vršijo le, če je kisik vdihanega zraka prisoten, brez njega ni življenja; ob pomanjkanju njega trpijo življenjski procesi, ni v telesu toplote (ker ni gorenja). (O tem o priliki še kaj.)

Peto pravilo: Ne pretiravaj nikjer. Jej le toliko, da se nasičiš, ne delaj nikdar čez svoje moči, ker se uničuješ in težko popraviš to nepravilnost; pa tudi ne počivaj preveč. Vse, kar je čez mero, škoduje. To v splošnem za danes, če bo g. urednik imel kdaj še kaj prostora, se še oglašim.

Napoleon o Kristusu.

Božidar.

»Kristus hoče ljubezni človekove, ravno kar je najtežje doseči pri ljudeh. In to hoče zase, to zahteva brezpogojno. Od te zahteve ne odneha. — Iz tega sklepam, da je On Bog. — Aleksander, Cezar, Hanibal, Ludvik XIV., čeprav geniji, niso tega dosegli. Osvojili so si svet, a niso premoogli, da bi si pridobili prijateljev.

Kristus govori; od tedaj mu pripadajo vsi rodovi z ožjo, srčnejšo zvezo kot ono s krvjo. Vžge ogenj ljubezni, ki zaduši ljubezen do sebe in žari nad vsako drugo ljubeznijo.

Kako naj ne spoznamo »Besede« na teh čudežih njegove volje, Stvarnika sveta? ...

Mase, ki so umirale zame, sem znal navdušiti. Bog obvari, da bi primerjal navdušenje vojakov s krščansko Caritas, ki je pravtako različna v svojih vzrokih kot v učinkih.

Toda za to navdušenje je bilo treba moje prisotnosti; elektrizujočega pogleda; en glas, ena beseda, ki sem jo izgovoril, je vžgala ogenj v srcih... Da, imam v sebi skrivnost magične sile, ki trga za seboj duhove; z nikomer ne morem tega deliti; nihče izmed mojih generalov ni dobil tega od mene. Pravtako pa mi manjka skrivnosti, ovekovečiti svoje ime in svojo ljubezen v srcih in v njih brez materijelne pomoči delati čudeže.

Tako, ko bivam na Sv. Heleni... ko sem samotni prikovan na skalovje, kdo bije bitke, kdo osvaja države zame? Kdo se sploh gane zame v Evropi? In v 50 letih — kdo bi hotel zame umreti?... Razumem nekoliko človeka; toda rečem vam, ta (Kristus) je bil več kot človek.

Prav je imel. Vse je minilo, le Kristus je še ostal s svojimi neminljivimi idejami; s svojim mirom in svojo pravičnostjo išče prostora v človeških srcih.

Orel Československý.

Poroča Jože Stabèj.

Čim dalje, tem bolj se zblizujemo z njim. Pravzaprav zblizuje nas doba sama. Slovansko bratstvo se uresničuje, ker se mora uresničiti. Žal le to, da se zblizuje v dveh taborih: v krščanskem in v svobodomiselnem. Krščanstvo pa še ne znači nikakor katoličanstva samega ob sebi, temveč bolj osredotočenje tudi vseh onih sil, ki hočejo takšnega družabnega reda, takšnih pravic in one ljubezni, kakor jo ima edino Kristov nauk. Svet se naj vlada brez razrednega boja in krvoprelitja, preobrat naj se vrši mirnim potom. Zato smo pa tudi mi in sicer vedno med prvimi, da se vrši. Odprava vseh krivic na zemlji, to je naš klic, a branimo se nasilstva. Takšno je načelo Orlovske Zveze, isto ima Orel Československý. Zato stopimo čisto skupaj in skupno si potem pridobimo še druge!

* * *

Predsedstvo Ustřední Rady Orla Československého ima sejo vsak četrtek v svojih prostorih v Brnu, Nová ulice 8. — Obravnavajo skoro ista vprašanja kakor Orlovska Zveza, kajti vsi imamo iste težnje in naloge.

V naslednjem kratek izvleček iz I., II. in III. seje dne 27. prosinca, 6. in 13. svečana t. l., da vemo vsi, kako se gibljejo.

Sklene se, da se tikajo vsi člani predsedstva in da se vsi sklepi predsedstvenih sej naznanjajo redno vsem članom predsedstva, ki ne morejo biti navzoči pri seji, in članom vaditeljskega zbora (Technický Sbor).

»Sborník« se prične izdajati. Proračun s tiskarno Obziny z Vyškova je napravljen. List se bo tiskal na 48 straneh z barvanim ovitkom.

Na predlog br. Žampacha in br. Matouška se sklene, da tiska »Zlato knjigo slovenskih Orlov«. Prevod je že pripravljen, pošlje se br. Zamykalu v Olomuc, da ga še enkrat pregleda in preskrbi od Orlovske Zveze dovoljenje prestave in da se sme nazvati »Zlata kniha Orla Československého«.

V prostorih predsedstva se ustanovi knjižnica, ki naj obsega vse slovstvo, ki se tiče organizacije, predvsem pa inozemsko.

Za to se nakaže primeren znesek.

Br. Matoušek poroča, da se je sestavil vaditeljski zbor in prebere člane, ki jih je 17. Ženski vaditeljski zbor se bo sestavil v kratkem.

Sprememba kroja in znaka se izvede skupno z Orlovsko Zvezo, ki je že poslala o tem poročilo.

Pravila Orla Československého so dogotovljena in izidejo v kratkem; istotako poslovnik. Članske izkaznice so že v zalogi in se odpošljejo na vse odseke. Odpošlje se jim tudi vprašalna pola, da poročajo o stanju. Izdajo se umetniške razglednice po osnutkih J. Šimůnske, Jano Köhle in dr. Jaroslava Rehneka.

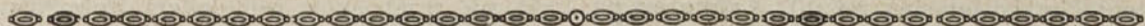
Na napad České Obce Sokolské se zbere v obrano in dokaz material o zadržanju češkega Sokolstva pred in med vojno. Orlovska misel se razširi na Slovaško. Za letošnjo poletno dobo se pripravi velik katoliški shod, kjer bodo nastopili tudi Orli. Na Moravskem pa naj se vrši velika manifestacija katoliškega ljudstva in sicer še pred volitvami v Narodno skupščino. Orel nastopi tudi tukaj.

Poskrbi se, da se bo vršil v kratkem govorniški tečaj, potem praktično zdravstveni in telovadni.

Moderno urejen Orlovski dom z istotako telovadnico hoče zgraditi čehoslovaška orlovska organizacija v svojem središču v Brnu. V ta namen že zbirajo javno prostovoljne prispevke. Bratje, pozivljamo vas, da prispeva vsak po svojih močeh, odseki pa naj napravijo to skupno in odpošljejo denar na naslov: Ustřední Rada Orla Československého, Brno, Nová ulice 8. — Skažimo se, da smo res tudi v dejanju vedno bratskega duha. Bratje Čehoslovaki nam bodo za to hvaležni in nam bodo gotovo povrnili pri slični ali enaki priliki. Orlovski dom v Ljubljani — je menda tudi naša misel in že v bližnji bodočnosti bomo o tem preudarjali.

* * *

Prihodnjič bomo poročali o nadaljnjih dosedanjih sklepih. Bratom Čehoslovakom pa kličemo: Na zdar!

Slovenska Sokolska Zveza je imela 6. prosinca t. l. informativen sestanek zastopnikov vseh slovenskih sokolskih društev, ki se ga je udeležilo nekaj nad 100 članov, med njimi tudi odposlanci idrijske in goriške župe. Slišala so se razna poročila, zavrnil se je napad na sokolsko organizacijo v časopisju, češ, »mi te napade kakor popolnoma neutemeljene preziramo ter gremo preko njih naprej, po začrtani poti, v svesti si, da je slovensko Sokolstvo med vojno in tudi zdaj na koroškem boljše v polni meri storilo svojo dolžnost«. Sledili so razni referati, ki bodo izšli v posebni knjižici. Nato je bila sprejeta resolucija Engelberta Ganglana »za centralizacijo in zedinjenje vsega Sokolstva v državi SHS pod praporom jugoslovanskega Sokolstva«.

Resolucije o načelnih vprašanjih je podal poročevalec dr. Riko Fux in so sledeče:

a) Sokolstvo in politika:

1. Sokolstvo je nepolitična, toda vsenarodna organizacija. Kot taka ne služi nobeni politični stranki in drugim posameznim stanovskim organizacijam. (Glej pa točko 4.)

2. Dolžnost vsakega člana Sokolstva je, da v zasebnem in javnem življenju neizprosno in brezpogojno uveljavlja sokolska načela.

3. Sokolski vpliv se ne sme izrabljati nikjer in od nikogar niti v politične, niti v kake druge nesokolske namene.

4. Člani sokolskih društev morejo biti pripadniki le takih političnih strank, ki po svojem kulturnem programu ne nasprotujejo sokolskemu programu.

5. Sokolstvo je bojna organizacija, kadar je treba braniti obstoj in svobodo naroda ter čistost narodne misli.

b) Sokolstvo in vera.

Slovensko Sokolstvo spoštuje vsako versko prepričanje.

Glede razmerja »Sokolstvo in žena« se je določilo, da »naj Sokolstvo v bodoče pritegne žene v isti meri v svoj krog, kakor moža. Žena naj bo ravnopravna članica sokolskega društva. Društvo imej moški in ženski odsek, ki naj imata vso upravo skupno, ločena pa naj bodeta tehnično (v telesnih vajah). Lahko se pa ustanavljajo tudi samo ženska sokolska društva, enako, kakor samo moška, in naj postanejo ravnopravni člani župe in zveze«.

Z ozirom na »Sokolstvo in naraja« se je poudarjalo, da »Sokolstvo smatra danes za svoj veliki poklic, da deluje predvsem za odgojo telesno in нравstveno zdravega narodovega naraščaja. Delovati mora že za dobro telesno odgojo otroka v predšolski starosti na ta način, da preskrbi svojim članom in članicam in sploh starišem pouka v odgoji malega deteta potom predavanj, tečajev in tiska«. Sokolstvo mora gledati na to, da sprejme naša šola v praksi moderne principe v higijeni šoloobvezne mladine in sredstva za to naj bodo: študij higijene šoloobveznega otroka, propaganda v javnosti, pritisk na šolske oblasti, pouk učiteljstva, in končno to, da daje šoli lastne izkušnje in pa svoje učne moči na razpolago za telesno odgojo otroka. Sokolstvo zahteva, da se uvede v vse šolske telovadnice primerno preustrojen sokolski telov. sestav in prevzeti mora v svojo upravo organizacijo dijaškega počitniškega potovanja. Z dovoljenjem starišev naj zbira Sokolstvo že šoloobvezne otroke, jih vodi v telovadbi in goji ž njimi razne vrste gibanja v prosti naravi, pri tem pa naj nikdar ne prezre duha, da ta ne zaostane na škodo telesnemu razvoju. Pravi naraščaj pa tvori šele šoli odrasla mladina obeh spolov.

Kar se tiče športa, smatra Sokolstvo neprimerne za narodovo vzgojo one športe, ki služijo bolj zabavi in bravuri. Taki športi so n. pr. lov, ribarenje, bravurozna plezalna turistika, konjsko dirkanje, tenis in podobno. Napram tem športom ne zavzema sicer sovražnega stališča, a ne zanima se za nje in jih ne goji. Enako stališče zavzema napram onim športom, ki pospešujejo preenostranski razvoj telesa, n. pr. napram kolesarjenju in nogometni igri. Nasprotno pa se naj goji: kopanje, plavanje, veslanje, drsanje, smučanje, turistika brez bravuroznega plezanja, gozdne igre, izleti, pešpotovanje in podobno, sploh take vrste športi, kjer se sokolska telesna vzgoja lahko prilagodi potrebam starosti, spola, sloja in drugim posebnostim raznih delov naroda. Niti orodna telovadba, niti kak poseben šport naj ne bo obvezen za vse člane. Vsi člani pa morajo biti obvezani, osebno gojiti vsaj eno vrsto telesnih vaj po razširjenem sokolskem delovnem načrtu, kakor je za nje primernejša in jim ljubša. Za vse slučaje pa morajo biti obvezne proste in redovne vaje.

Boj proti alkoholizmu sma-

tra Sokolstvo za svojo važno nalogo. Med člani jo hoče vršiti na ta način, da je vzdržnost od opojnih pijač za ves naraščaj do 18. leta, za odrasle člane pa zmernost v pijači obvezna. Med odraslimi člani naj se goje abstinentški krožki. Isto velja tudi gledeni-kotina.

Za izobraževalno delo med člani skrbi »Izobraževalni odsek Slovenske Sokolske Zveze« z lastnim poslovnim redom in delovnim programom, ki se nanašajo na načelo splošnega izobraževanja, začrtanega v štirih glavnih smereh: Sokolstvo, zdravstvo, narodnost, kultura. Največjo pažnjo naj obrača izobrazbi sokolskega naraščaja s posebnim ozirom na gibanje pod milim nebom, na poučna in počitniška potovanja, izdela predpise o rabi in noši sokolskega kroja in njemu pripade tudi naloga izvedbe natančne statistike in skrb za podpiranje invalidov-Sokolov.

Sklenilo se je, da se prične izdajati glasilo za naraščaj z imenom »Sokolič« in zvezno glasilo. Namen prvega je, zbirati okoli sebe šoli odraslo mladino od 14. do 17. leta. Ozirati se je treba posebno na one vrste, ki so ravno v tej dobi brez primernega čtiva. Rokodelski in trgovski vajenci, kmetski dečki in dijaki naj dobe tu svoje duševne hrane, v obmejnih mestih pa naj služi kakor razširjevalec jugoslovanske in demokratske narodne misli. List bodi pisan poučno in navdušeno, da pridobi mladino za narodne in sokolske ideale. V poučnem delu naj širi znanje slovenske zgodovine, mest, jezikov (cirilica), posebno srbohrvatskega jezika.

* * *

Dokaj pametnih in izvršitve potrebnih misli se je sklenilo na tem sestanku, tako da slovenskemu Sokolstvu nikakor ne moremo odrekati volje do pozitivnega dela. Prepričani smo, da ima Sokolstvo mnogo poštenjakov, ki se trudijo resno, da se bi nekaj doseglo. Vse dobro, a eno je krivo, in to je glavno: njihov namen vodi v svobodomiselstvo, na pot proč od Boga, čeravno se tega ne omenja nikjer v programu samem, a vrši se tem bolj v življenju. Tu se križajo cilji Orla in Sokola in zato ne moremo mi ž njimi, oni pa nočejo z nami; celo strupeno nas napadajo, kakor n. pr. Česká Obec Sokolská čehoslovaškega Orla. Kljub temu pa jim kličemo — in to bomo ponavljali vedno:

V stvareh, v katerih se ujemamo, se podpirajmo!

V stvareh, v katerih se ne ujemamo, si pojasnujmo!

V stvareh, v katerih se spozabimo, si odpuščajmo!

Naša jasna in odločna beseda!

»Hrvatski Sokol«. Znano je, da med Hrvati še ni organizacije, kakor je naš Orel. Pač pa je »Hrvatski Sokol«, ki ima nekako sledeči značaj:

Hrvatski Sokol združuje v sebi člane vsakega prepričanja, ki se nanj niti ne gleda. Hoče biti predvsem organizacija, ki naj bi pomenjala nekako častno narodno stražo, kar se je res uveljavilo v prvih dneh ustanovitve Jugoslavije, ko so patroljirali Sokoli po zagrebških ulicah. Nekakšna narodna avantgarda — da se pač lahko nekaj pokaže. Da pa se bi bili člani pečali res s stvarmi, ki naj vzdržujejo Sokolstvo in mu delajo časti, o tem se je slišalo precej malo, ali pa da se člani niso tako udeleževali kakor bi se morali. Pri tem sta slovenski in češki Sokol toliko izrazitejša, da zasledujeta dosledno svobodomiselni program in da hočeta ohranjevati čvrste narodne vrste, zdravega telesa, bistrega razuma. V kolikor to tudi res izvršujeta, je druga stvar. Srbski Sokol pa bi menda naj pomenjal vzgojitelja narodnih samobranilcev in — značajev, kar je pač naloga vsega Sokolstva.

Hrvatski Sokol šteje veliko članov, ki so krščanskega prepričanja. Vsekakor razveseljivo dejstvo, ki nas bi veselilo tem bolj, če bi videli pozitivne uspehe te skupne organizacije, ki bi morala biti pravi blagoslov za ves narod, kar pa ni. To bo mogoče šele takrat, ko bo imela organizacija jasno načelno podlago, predvsem če bo krščanska. Do ločitve in čiščenja v Hrvatskem Sokolu bo prišlo prej ali slej in tla za prenovljeno organizacijo z izrazitim namenom Orel naj se še pripravljajo zdaj v raznih omladinskih društvih, kakor jih ustanavlja in širi Hrvatski Katoliški Narodni Savez. Vse, kar je dobrega v Sokolu, se bo organiziralo tu, drugi bodo pa odpadli.

Združitev hrvatskega in srbskega Sokola. Dne 9. svečana t. l. se je vršila v Zagrebu skupščina Hrvatskega Sokola. Razgovor se je vrtil okoli vprašanja, ali naj se združi hrvatski Sokol s srbskim ali ne. Prevladovalo je mnenje, da je sedaj spojitve še prerana in da se odloži. Pri volitvah odbora je zmagala z ogromno večino opozicionalna lista.

Sokolska Zveza SHS. Dne 26. prosinca t. l. se je vršil v mali saborski dvorani v Zagrebu sestanek zastopnikov vseh jugoslovanskih sokolskih organizacij. Slovenskega Sokola so zastopali dr. Ivan Oražen, Josip Smertnik, Bogomil Kajselj, dr. Riko Fux in Bojan Drenik, srbskega: Đuro Paunković, Sreća Obradović, Momir Korunović, dr. Srdjan Budisavljević, dr. Bogdan Vidović, dr. Laza Popović, dr. Miloš Martić in dr. Slavko Loković, hrvatsko Sokolstvo pa: dr. Lazar Car, dr. Bučar, dr. Vinković, dr. Beberski, Josip Hanuš, Martin Pilar, Ulčnik, dr. Bradaška in dr. Angelinović. Sokolska zveza SHS bo imela svoj sedež v Belgradu, glasilo bo »Sokolski glasnik Srbov, Hrvatov in Slovencev«. V Ljubljani bo šola za telesno izobrazbo, v Zagrebu bo poslovala anketa za preosnovno Sokolstva, v Sarajevu pa bo sokolska pravstvena organizacija. Na Vidov dan t. l. se bo proglasilo ujedinjenje vsega jugoslovanskega Sokolstva na svečan način.

»Sokolski Glasnik SHS«, skupno strokovno glasilo in oficijalen organ Sokolske Zveze SHS, izhaja v Zagrebu. Urednik je dr. Laza Popović. Upravništvo je v Zagrebu, Šenoina ulica 17/II. List, ki je tiskan radi slik na finem papirju, stane letno 24 K, posamezna številka 2 K 50 vin. Izhajal bo kakor mesečnik na treh do štirih polah in sicer v cirilici in latinici, v obliki revije v mehkih platnicah. — Ko bomo dobili list v roke, bomo spregovorili o njem kaj več.

Mladinski odsek nedavno ustanovljenega slovenskega socialno-demokratskega društva »Svoboda« bo gojil med drugim tudi telovadbo. Torej nova slovenska telovadna organizacija, ki jo pozdravljamo kljub njenim naglašnim socialnodemokratskim nazorom, ki jih bo zastopala in razširjala. Veljajo pa organizaciji drugače iste besede, kakor smo jih izrekli že Sokolstvu. Zastava k zmagi nam je križ!

Čehoslovaški Orel in Česká Obec Sokolská v nasprotnem boju. V čehoslovaški republici so pričeli precej zgodaj z bojem nasproti krščanstvu, ki se ga hočejo otresti na vse mogoče načine in mu škodovati kjerkoli. V vrste teh nasprotnikov je stopila tudi Česká Obec Sokolská, ki je smatrala za svojo prvo nalogo, da začne boj z orlovstvom, in sicer s tem, da mu naprti najprej na rame nedokazano lažobtožbo, in je izdala oklic, ki

se glasi: »V očigled prizadevanju, ki se ponavlja iznova, da bi se zagotovil obstoj klerikalnih telovadnih društev Orla, izjavlja podpisani odbor, da obsoja z ogorčenjem delovanje te zveze, kakor se je dogajalo v prošlem vojnem času, ko so Orli, pod fanatičnim vodstvom župnika Dostala Lutinova, bili nahujskani v boj proti našim osvoboditeljem in se postavili v službo avstrijskega vojnega trinoštva z najkrvavejšimi gesli in s suženjsko zaslepljenostjo kakor noben drugi član čeških društev. Sokolstvo, narod naš, ne moreta pozabiti nikdar tega sramotnega dejanja Orla, onečaščenega z izdajalstvom domovine in njenih najsvetejših koristi. Zato pričakujemo od predstaviteljev klerikalnih krogov samih, da bodo odstranili ta madež v naši zgodovini sami s posebno strogostjo in da preneha prav nič upravičeno delovanje Orla in s tem nesrečen razpor v celotni vzgoji naroda. S spoštovanjem odbor Česká Obec Sokolské, dne 2. februarja 1919. — Predsedništvo Orla Česko-slovenského je razpravljalo o tem napadu v svojih sejah in po vsestranskem razmotrivanju prišlo do tega, da je napad popolnoma neosnovan in izvira le iz svobodomiselnega sovražstva proti krščanstvu. V seji 13. februarja 1919. pa je sklenilo, da izda javen odgovor na javen napad, kjer obsoja najprej, da se poslužuje Sokolstvo tako nečastnega orožja v protikrščanskem boju. V oklicu »Čehoslovenské veřejnosti« dokaže jasno, da so vsa sumničenja o zadržanju članov čehoslovaškega Orla med vojno zlagana, z namenom, da škodujejo s tem Orelski in krščanski misli, katere pripadnike imenuje Sokolstvo kratko izdajalce domovine. Orlovstvo da je podvrženo sodbi vsega naroda, a da bi kakšna zasebna organizacija izrekala svojevoljno sodbo o njej, tega ne pripušča. Sokolskemu nasilju da se ne uklone in vse posledice, ki bi nastale iz tega, padejo na odbor Česká Obec Sokolské. Ravnopravni in prosti državljani čehoslovaške republike da si ne dajo od nikogar predpisovati, ali naj obstoja Orel in če je potreben, najmanj pa še od odbora čehoslovaškega Sokolstva, in to ravnopravnost in svoboda da bo branil do skrajne sile v prepričanju, da brani enako s tem ravnopravnost in pravo vsega krščanstva. — Oklic so priobčili vsi čehoslovaški katoliški časopisi. Da pa se pokaže nečuvno postopanje čehoslovaškega Sokolstva, se je doposlal v francoskem jeziku vsem francoskim in ameriškim katoliškim časopisom, da izve tako o njem ves kulturni svet.

Sokolski davek je uvedla Česká Obec Sokolská na svojem zborovanju 2. februarja 1919., in sicer 5 K za vsakega člana letno. Na ta način upajo, da bodo zbrali na leto čez pol milijona kron.

Organizacija slovaških sokolskih društev. Čehoslovaški dopisni urad je poročal 16. februarja 1919. z Žiliny, da se je vršil isti dan redni občni zbor slovaških sokolskih društev. Za slovaško vladu je bil prisoten br. inž. Rupplet, za Českó Obec Sokolskó Stěpánek, Bilek in Makovský. Sklenjeno je bilo, da obstoja odslej edinstvena župa, ki se imenuje Masarykova. Za starosto župe je bil izvoljen minister dr. Šrobár.

Poročila.

Prihodnja številka »Mladosti«. Prihodnja številka »Mladosti« bo izšla, kakor upamo, v eni številki koj ob koncu aprila ali v začetku maja. Prinesla bo natančno poročilo o zadnjem občnem

zboru »Orlovske Zveze« in bo trajne vrednosti. — Pridobivajte »Mladosti« novih naročnikov!

Telovadno orodje. Gospodarski odsek O. Z. posreduje pri nakupu in prodaji telovadnega orod-

ja. Odseki, ki imajo na razpolago telovadno orodje, katerega ne rabijo, naj naznanijo to gospodarskemu odseku. Odseki, ki nameravajo telovadno orodje kupiti, naj istotako naznanijo.

Knjižnica O. Z. Predsedstvo O. Z. je ustanovilo lastno knjižnico, v kateri zbira vso orlovsko kakor tudi drugih telovadnih organizacij se tičečo literaturo, Kdor ima kaj te v zalogi, naj jo ponudi O. Z. v nakup ali pa podari.

Tednik »Radnička Borba« v Zagrebu prinaša v 5. številki pod naslovom »Ljubezen do pravičnosti« odstavek istega naslova iz »Zlate knjige« slovenskih Orlov in pravi v uvodu: »Slovenski Orli imajo svojo »Zlato knjigo«, v kateri so zbrana v obliki vprašanj in odgovorov vsa poučena za njih življenje. Odgovore se nauče na pamet, tako da jih nikdar ne pozabijo, ampak se

ravnajo v življenju po njih. Seveda so v teh odgovorih zbrani zlati nauki za vse prilike v življenju.«

Orli ljubljanske okolice!

Šentviški Orel priredi prvo majevno nedeljo, dne 4. maja t. l. izlet na Šmarno goro s sledečim vzporedom: 1. Ob pol 8. uri zjutraj zbirališče v Št. Vidu v telovadnici pri Cebavu. 2. Ob 9. uri zjutraj sv. maša na Šmarni gori. 3. Ob 10. uri zjutraj mladeniški tabor pod milim nebom, na katerem govori več govornikov. 4. Po litanijah v Št. Vidu prijateljski sestanek v telovadnici. Udeležba v kroju! Bratje Orli iz okolice! Šentviški Orli Vas vabimo! Pridružite se nam, da skupno prosimo našo zaščitnico kraljico Šmarnogorsko, da varuje nas in našo domovino v nevarnih časih! Na zdar! — T. O. Orel B. P. Č. v Št. Vidu nad Ljubljano.

Dopisi.

Šentpeterski Orel v Ljubljani. Svetovna vojna je prisilila naš odsek, da je prekinil svoje delo, ki je obetalo toliko uspehov. Ko smo začeli dihati sveži zrak svoje narodne svobode, je tudi v našem odseku vzkliklo novo življenje. Novembra lanskega leta smo se sešli, da znova zastavimo svoje sile v prosep »Orla«. Svoboda, prostost ni brezdelje smo si dejali in šli na delo. Pričeli smo z rednimi fantovskimi večeri, katerih smo priredili dosedaj devet. Ti večeri so se nam tako priljubili, da so nam postali živa potreba. Vršili so se v obliki prostega razgovora, in fantje so vztrajali tudi po 2 do 3 ure. Obravnavali smo najrazličnejša vprašanja, kakor »Delo Orla v bodoče« (br. Podlesnik), »Boljševizem« (br. Komlanec), »Zdravstvo s posebnim ozirom na fante« (br. dr. M. Justin); na enem teh večerov nam je br. Stanko Velkavrh, ki je kot poročnik služil v jugoslovanski legiji, opisal svoje doživljaje v ujetništvu in v legiji; o priliki smrti slovenskega pisatelja Ivana Cankarja smo priredili Cankarjev večer, na katerem nam je br. Narte Velikonja podal kratek življenjepisa, nakar so posamezni bratje čitali odlomke iz Cankarjevih spisov.

Zadnji čas smo se razgovarjali o »Osnovni ustavi« (br. dr. Stanonik) in si ogledali njene dobre in slabe strani od točke do točke. Tudi o denarju, valuti, vojnih posojilih se je sukala naš pogovor, br. dr. Kržan nam je podal jasno sliko o našem finančnem položaju ter nam odkril marsikatero finančno skrivnost. Tudi verskega vprašanja smo se lotili, jezuit p. Ramšak nam je odgovoril na vprašanje »Zakaj katoličan, zakaj ne svobodomislec?«. Utrdili smo si načela, in tudi svetovna vojna nam ni iztrgala iz src našega

verskega prepričanja, katerega hočemo braniti proti vsakomur. Tako smo delali na naših fantovskih večerih, in zavest imamo, da smo se marsičemu priučili. Poleg tega smo obravnavali ob teh večerih tudi tekoče zadeve odseka.

Sestavili smo natančen imenik članov, razdelili si osebno agitacijo od fanta do fanta, in uspeh ni izostal, že dosedaj šteje odsek nad 60 rednih članov, ki se delé v dve skupini, prvo skupino tvorijo vsi, ki obiskujejo fantovske večere in redovne vaje, drugo pa pravi telovadci. Uvedli smo tudi strog red in disciplino glede udeležbe, vsak, ki izostane, mora še do pričetka na listku javiti vzrok odsotnosti; prepričati hočemo s tem vsako lahkomišelnost izostajanje, ki ima največkrat izvor v lenobi in komodnosti. Ne razpolagamo s surovo, vojaško silo, temveč le z duševno silo, z zavestjo, da je red in disciplina podlaga urejeni človeški družbi. — Telovadcev šteje odsek 30, večinoma mlajših; telovadijo dvakrat na teden, vaditeljski zbor so si izbrali iz svoje srede, ne na občnem zboru. Vaditeljskemu zboru načeluje br. P. Kržan, nadomešča ga kot podnačelnik br. medicinec Ivo Pirc, pomaga njima še 8 vaditeljev. Starejši bratje ne kažejo posebne vneme do telovadbe, tem večje je zanimanje od strani mlajših, ki nam obetajo dvigniti odsek tudi v telovadnem oziru. Občni zbor se je vršil 4. decembra 1918 ob polnoštevilni udeležbi. Z veseljem ugotavljamo, da so ostali vsi člani zvesti Orlu, niti eden ni zapustil naših vrst. Žalujemo pa za tremi brati, ki so postali žrtev vojne, ti so: br. Šega, Sitar in Pravhar. Odsek jim ohrani hvaležen spomin. Izvolili smo si tudi odbor, in sicer predsednik br. Tomažič Lud., podpredsednik br. Jože Pirc, taj-

nik br. Slana, blagajnik br. Stegel in šest odbornikov. Seje imamo vsakih 14 dni. V kratkem pričnemo s trobentaškimi vajami, vodil jih bo br. Žitnik. Priredili smo skupno z moščanskim »Orlom« gledališke predstave v Ljudskem domu, žal, da ne razpolagamo z zadostnim številom igralcev, manjka fantom pač šole, toda tudi v tem oziru hočemo storiti vse, da damo fantom priliko za pošteno razvedrilo. Pri odseku smo pričeli s telovadbo naraščaja, dečkov telovadijo okrog 90, vaje vodi br. Ivo Pirc, telovadijo v dveh skupinah, pripravljajo se jako marljivo za svoj prvi javni nastop, ob tej priliki uprizore »Snegulčico«, nastopijo s prostimi vajami in vajami s palicami in v skupinah. Priredili so tudi svojo božičnico, naraščaj je v najlepšem razvoju.

To je slika dela v našem odseku, delajmo na to, da bomo mogli dati še lepšo. Brez truda in požrtvovalnosti pa ne gre, zato bratje: »Na delo!«

Kranj. Tel. odsek »Orel« društva »Kranj« se je z osvobojenjem Jugoslavije močno poživil. Dne 3. decembra 1919 se je po nagovoru bratov: J. Hafner, Val. Fister in Žana Puhar izvolil nov odbor. (Preds. akademik V. Fister, podpreds. Fr. Gorjanc, tajnik Srečko Žumer, namestnik Karol Kocmur, načelnik Žan Puhar, podnačelnika Janko Bidovec in Jernej Hafner, svet. Andrej Omersa). Še na občnem zboru se je zasnoval načrt dela, ki so je uravnale in nadzirale do sedaj štiri odboreve seje. Telovadbo je ovirala nastanitev vojaštva v telovadnici in pa pogoste dramatične predstave v istem prostoru; deloma tudi odhod podnačelnika J. Hafner in štirih telovadcev k legiji prostovoljcev za Koroško in dveh članov v vojake (tajnik Žumer in Brezar). Od 4. februarja dalje pa se vrši telovadba redno po dvakrat na teden za odsek (ki šteje 42 rednih in 24 izvršujočih članov), dvakrat za ljudskošolske učence (22), dvakrat za srednješolce (21). Povprečen obisk telovadbe članov: 20. Vadijo se: redovne in proste vaje (za l. 1914. in osnovni gibi), vaje v skoku, na bradlji in krogih. Razlaga se: Zlata knjiga, Poslovnik, »Mladost«, tehnični momenti. Pri dramatičnem odseku društva »Kranj« sodeluje večina članov zelo vneto in požrtvovalno. V načrtu ima odsek: predstavo (za moške vloge), skupno velikončno sv. obhajilo, skupni izlet v okolico in obisk odsekov okrožja. Pomanjkanje vaditeljev in orodja je vzrok, da se odsek ne more še povzpeti na višjo stopnjo in pomgati odsekom v okrožju, kakor je njegova naloga. (Bi nam hotel kak odsek, ki ima orodje, pa ne telovadi, prodati svojega orodja?) Žal, da se fantje iz bližnjih vasi premalo udeležujejo orlovskega življenja. Bilo bi jim v čast in korist. Tudi se nam čudno zdi, da kranjski »Sokol« sprejema naše člane pod svoje peroti. Nam se zdi to netaktno, dočim fantom tako prestopanje očita omahljivost in nezavednost, ki mestu ne dela časti. — Fantje! Po naši »Zlati knjigi« je: značajnost prvi pogoj življenja po orlovih načelih; viteštvo in neomadeževano življenje mora biti naša čast; naši sovražniki pa so: lenoba, samovoljnost, trma, mehkužnost. Odsek »Orla« v mestu mora biti po svojem delu in zadržanju zgled fantom na deželi. »V trudu in znoju,

polnem radosti, dómu gradimo slavo in čast.« (Himna Orlov.)

Št. Vid nad Ljubljano. Kakor smo napovedali v zadnji »Mladosti«, tako smo storili. Ne ozirajoč se na velike zapreke, kakor težave s telovadnico, negotovost mišljenja nekaterih fantov, smo sklicali dne 5. januarja občni zbor Orla, ki je bil zelo dobro obiskan. Na tem zborovanju smo si postavili temelj za novo orlovsko delo. Starejši fantje, stari Orli, so pokazali, da jih vojna vihira ni uklonila in bodo, kakor včasih, zvesti Orli tudi zanaprej. Posebno navdušeni so novi mlajši fantje, katere smo starejši z veseljem sprejeli v svoj krog in jim bomo stali ob strani s svetom in izkušnjami. Po živahni razpravi in z mnogimi nasveti v korist Orlu, smo izvolili sledeči odbor: Predsednik br. Fr. Vaupotič, kaplan; načelnik br. Jože Rupnik; podpredsednik Iv. Šušteršič; tajnik Š. Erman; blagajnik Iv. Cerar; odborniki: Jak. Škrbinc, Iv. Petrič, Iv. Krmec, Fr. Tomé, Fr. Zivalič in Fr. Mihelič. Ta odbor se je kmalu sestalk seji in določil delo v podrobnosti. Odslej so se vršili redni tedenski sestanki s predavanji, katere je vodil sprva br. predsednik, pozneje pa tudi fantje sami. Udeležuje se sestankov do 30 fantov. Težave smo imeli zaradi telovadnice. Ko pa je pri prodaji Cebavove dvorane prišla ista v last vrlemu Orlu br. Mihel Babniku, rešeno je bilo za nas tudi to vprašanje. Dvorano smo prenovili, oder postavili in deloma preuredili in pričeli takoj s telovadbo in gledališkimi predstavami. Tako so se vršile pred pustom tri predstave, ki so nam pokrile stroške prenavljanja in blagodejno vplivale na občinstvo. — Tudi sedaj v postu Orel ne spi. Dokler se vrše predstave, telovadimo po enkrat na teden. Telovadbo vodi z veliko ljubeznijo br. načelnik J. Rupnik s podnačelnikom Petričem in vaditeljskim zborom, ki se vezba tudi samostojno, da bo kós nalogi, ki ga čaka v okrožju, za kojeja poživitev se pravkar vrše priprave. Dramatični odsek pa se pod vodstvom br. Vaupotiča in br. Kogejja pripravlja na večjo operetno igro »Mala pevka«, ki se uprizori v nedeljo, dne 30. marca t. l. — Zamolčati ne smemo, da je naš odsek zadela izredna čast: Na našo, nanovo ustanovljeno dekanijo je bil imenovan kot prvi dekan naš ustanovitelj in prvi predsednik br. Valentin Zabret. Naša društva so mu priredila v telovadnici prisrčen pozdravni večer, pri katerem je tajnik v imenu Orla pozdravil novega g. dekana in se spominjal njegovih zaslug za Orlo. — Prvo nedeljo v maju pohitimo na Šmarno goro, da se poklonimo naši kraljici. Do takrat bo rešeno vprašanje okrožja in naraščaja. Priredili bomo zborovanje na gori, katero naj vžge novega ognja v navdušenih in vname malodušne in omahljive za našo pošteno fantovsko reč.

Vekoslav E.

Trebnje. Občni zbor Orla je bil tu 8. decembra 1918. Povabili smo tudi zastopnike Sokola, da se dogovorimo o medsebojnem razmerju. Br. Pirc iz Ljubljane nam je pojasnil načelno razliko med obema organizacijama, vsled česar združitev ni mogoča tako dolgo, dokler ostane program Sokola protikatoliški. Pač pa bodimo oboji med seboj dostojni, da se ne vrnejo prejšnji časi sovraštva in surovosti. Iz poročila predsednikovega povzemo, da se je naš odsek edini izmed vseh telovadnih društev korporativno in z zastavo udeležil odkritja spominske plošče dr. Kreka v Št. Janžu. Načrt za bodoče delo polaga važnost za starejše fante na duševno telovadbo in telesno za naraščaj. Izvršujemo ga s fantovskimi večeri, ki so vsak teden enkrat, in s tedensko telovadbo naraščaja. Gojimo posebno petje. Slavnosti na narodni praz-

nik se je udeležilo do 30 članov v krojih, med njimi šest konjenikov. Skupno obhajilo je bilo dne 19. decembra 1918. Udeležilo se ga je 50 članov, 30 v krojih. Ta dan je bila slovesna zadušnica za padle člane. Dvanajst jih je, ki so dvignili krila k božjemu solncu, dvanajst, ki so dali življenje za veliki Kristusov vzor: za spravo človeštva. Pokoj njihovim dušam, večna slava njih spominu! Odsekov pevski zbor je pel pri zadušnici Foersterjev »Requiem« in nagrobnici »Usliši nas, Gospod« ter

»Vigred se povrne«. Postavimo jim spominsko ploščo. Isti dan je bil občni zbor okrožja. Predsednik je br. Sušnik, načelnik br. Ladiha. Za predsednika odseka je izvoljen br. Stupica, za načelnika pa br. Ratajc. Na orlovski tečaj smo naznanili devet članov našega odseka, da se udeležijo. Nameravamo zidanje »Doma«. Pozdravljamo brate širom domovine v nesmrtnem spominu predrage svobode, v zarji novega življenja, v veliki veri, upanju in ljubezni. Nazdar!

Drobiž.

Lepa naša domovina!

1. Pozdravljeni mi bratje Orli širom naše, sedaj res osvobojene zemlje! Kaj znači beseda dom? Vsakdo izmed nas je že čul ali mogoče pel tisto lepo pesem: »Lepa naša domovina!« Pel, pravim, ali podobno, kot poje tička v kleti, vsakdo je postal zlovoljen in si mislil: lepa je res naša domovina — pa v roparskih rokah je... In potem...? Sedaj pred par leti, ob izbruhu svetovnega požara, kako nam je moglo biti pri srcu, pravim, kako?... Če je kdo imel količkaj čuta in samo malo izobrazbe, si je moral znati: sami sebi kopljemo grob in si ustvarjamo ječo, v katero nas bo pahnil nikdar siti germanizem.

Med isto nepregledno maso ubogih trpinov sem bil tudi jaz skoraj štiri leta, pa povem: ako bi bil ves isti čas v ječi ali v najhujši blaznici, trpel bi isto lažje kot v nekdanji avstrijski vojaški službi, z vsemi njenimi spremljevalkami: lakoto, krivico, mrazom itd. Dostikrat sem že stiskal pesti in v njih orožje, da bi končal tiste — ki so uboge naše fante in može privezovali na kole ali jih vklepali v sponse. Prosti in rešeni smo, ali to še ni vse, mili mi tovariši — še nas čaka delo obilno in težavno; smo v podobnem položaju, kot je svojčas milo tožil naš Odrešenik: »Dela je veliko, delavcev pa malo«.

2. Krvavelo mi je srce pred leti, a čemu? Med našim ljudstvom so bili na dnevnem redu vedni razdori in bratsko sovražstvo, čemu pač to? Ali ni to dosti poniževalno za nas kulturni narod, da se sami med seboj nismo mogli trpeti? Še brez-umne živali enega plemena so združene, mi ljudje

pa nismo mogli biti... Dajmo sedaj premostiti ta prepad in delajmo skupno; ene narodnosti smo in eno samo solnce sije na nas. Bodimo eno v narodnih stvareh, ki nas ne ločijo. Vedimo se dostojno drug proti drugemu in delajmo kulturno.

3. In društva naša, kaj je ž njimi? V tej svetovni vihri so kar zaostala, kot ura. Treba jih je nanovo oživiti in pomladiti! Drugače nam bode naša mladina čisto odtušena in dovezetna za vse slabo — mar ni tako res...? Ali moramo ravno mi Slovenci biti na glasu, da smo največji razuzdanci in alkoholisti — menda ne? Če pa pride društveno življenje enkrat v tir, se bode nudila naši mladini nadaljnja izobrazba in pošteno razvedrilo v društvenih domovih, ne pa v ničevrednih beznicah: med pijanostjo in zapravljenostjo.

4. Še nekaj ne smem prezreti, to je naše katoliško prepričanje. Kaj hasni človeku, če ves svet pridobi, na svoji duši pa škoda trpi... Ne smemo biti mi slabši, kot so bili naši pošteni verni predniki, ki so se branili in tudi svoje življenje dali za Boga in njim izročene verske resnice. Torej, mili mi tovariši, teh par besedi mi je težilo srce in same so privrele na dan — so pomisleka in posnemanja vredne, mar ne —?

Če bodedo vse to zvesto izpolnili, se bode naša domovina utrdila ter postala vsem za vzgled — pa tudi svojim potomcem bodedo pustili neminljiv spomin v svojih delih. Na delo, bratje! Naj nas najde to prvo leto naše svobode v ljubezni in delu ter naj bode to zares prva brazda, izorana na naši ledini. V to nam pomagaj Bog!

Književnost.

PROSVETA.

Naša volja je in hočemo, da zarjavi za vselej vojno orožje tam, kamor ga obsoja človeštvo po končani svetovni vojni. V naprej naj se sporazumlja svet na krščansko-družabnih načelih, v poštenem in jasnem dogovoru iz lica v lice. To je prava pot k miru in obenem edino sredstvo, ki ga more vzdrževati neskaljenega.

Uma svetle meče pa bomo morali vihreti še vedno, boj bo od časa do časa naraščal in se kopičil v visoko. Krist in hudič si bosta nasprotnika do konca sveta, sovražstvo bo skušalo prehiteti ljubezen. Materija in duh se bosta borila, kakor tek-

meca se bosta podila po svetu. Bodisi pa kakor hoče, vemo le to: zmagati mora pravičnost, svet more vladati samo ljubezen.

Zato pa, fantje, vzemite v roke samo-obrambno orožje misli in preudarne duha, zavihtite ga v jasno, tako, da bo jeke slišala domovina, čutil udare ves svet.

To orožje pa vam bodi prijateljska knjiga, dobra misel, pobrana na cesti, na potu ali pri delu, kakor tudi ona, ki se je rodila iz duha. Učite se resnice, laž naj vas ne premoti in večni blagor je zagotovljen vsakemu.

Bratje, veliko število vas je, ki ste se vrnili v domovino iz velikega sveta. Ne pozabite ga tudi zdaj, ostanite zvesti tistim, ki ste jim obljubili bratsko zvestobo katoliških načel. Da ostanete res takšni in da se spoznate še bolj, berite:

Les Jeunes. Organe Officiel de la Fédération Gymnastique et Sportive des Patronages de France. — List izhaja v Parizu, a začasno še nam ni znana niti cena, niti natančnejši naslov. Treba pa je, da pridemo s Federatijo čimpreje v stik. Ko se nam to posreči, bomo poročali.

Orel. Věstnik Orla Československého. — Izhaja v Brnu, Nová ul. 8. Stane na leto 4 krone.

Sborník Orla Československého. — Tehnično glasilo. Se naroča istotam kakor Orel. Cena še ni določena.

Zpěvník Orla Československého. — Glejmo, čehoslovaški bratje imajo že svojo lastno pesmarico, ki jo je izdal † br. Št. Klapil! Stane 80 vin. Mi pa se moramo pozuriti, da dobimo kmalu nekaj takšnega. Glasbeni odsek nam bo to gotovo preskrbel.

Orlí fanfáry. Zbirka orlovskih pesmi od K. D. Lutínova. Cena 80 vin. — Tudi nekaj dobrega in lepega!

Pod perutě Orla. Gledališka igra iz orlovskih bojov od A. Bognera. Cena 1 K. To bomo pa prevedli takoj v slovenščino.

Katolický Sokol. Orgán katol. Jednoty Sokol (české) ve Spoj. Státech. — Izhaja v St. Louisu, Natančnejši naslov in cena neznana.

Katolícky Sokol. Orgán První řecko-a římskokatol. těl. Jednoty Sokol Slováký ve Spojených Státech. — Izhaja v New Yorku. Natančen naslov in cena neznana.

Říp. Technická příručka katol. Sokola v Americe. — Izhaja v New Yorku. Natančen naslov in cena neznana.

Začasno nam je še nemogoče, da bi dobili liste iz Amerike in Francije. Poskušali pa jih bomo dobiti po posredova-

nju Čehoslovaškega Orla. Kdor pa želi to sam, naj se obrne naravnost v Brn, Nová ulice 8.

Jože Stabèj.

† **Ivan Cankar.** Ivan Cankar je umrl. To vemo vsi in kar priznajmo si, da je vreden spomina bolj ko kdo drugi, četudi ni bil agitator in ne telovadec, ampak je ljubil vse, kar je bilo mladega, zdravega, krepkega in slovenskega. Po svoji ljubezni in po svojem duhu je bil eden največjih Jugoslovanov. Jaz bi ničesar drugega ne želel od vas, ko da ostanete vedno tako mladi, kot je bil mlad Ivan, vedno tako veseli, kot je bil vesel Ivan in da tako ljubite svojo domovino, kot jo je ljubil Ivan, četudi ga je psovala, tepla in pozabljala. Dragi moji, bolj ne morete ljubiti svoje domovine, kot jo je ljubil on. Zato je zaslužil, da se ga spominjate v svojih srcih!

Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik, svojemu narodu! Zbirka iz njegovih književnih del. Priredil dr. Ivan Pregelj. Ljubljana 1919. Založila Osrednja pisarna S. K. S. Z. Cena 1 K 50 vin. 48 strani. — Knjižica, tiskana na ličnem papirju — to je treba omeniti — prinaša na prvem mestu Prešernovo pesem »V spomin Valentina Vodnika«. Nato sledi uvodni članek »Valentin Vodnik« od dr. Preglja, ki prinaša potankosti o Vodnikovem delovanju, našteva njegova dela in označi njegovo dobo. Življenjepis pripoveduje Vodnik sam. V knjižici sledé najboljše Vodnikove pesmi, nekaj primerov iz njegove proze, zgodovine, slovnice, pratike, z eno besedo: sestavljalec nam ga je pokazal v teh drobtinah celega, in kar je posebej hvalevredno, v onem jeziku, ki ga je pisal Vodnik sam. Na koncu je Slomškova pesem: »Vodniku v hvaležen spomin«. — Mislim, da bi ne smelo biti nobenega člana naših društev, ki bi si ne omislil in prebral te knjižice, in ne društva, ki bi ne priredilo letos ob stoletnici Vodnikove smrti primerne slavnosti v njegov spomin. Sezi po knjižici in spoznal boš, da je bil začetek našega slovtva časten.

Uredniški odsek je sklenil, da začne urejevati »Orlovsko knjižnico«, ki bo sestavljena sledeče: 1. **Organizatorična knjižnica.** Nekaj sešitkov, ki spadajo v to knjižnico, je že izšlo. Ti so: Zlata knjiga slovenskih Orlov. Mladenci, na plan! Mladeniška telovadna organizacija. Pripravlja se naš Poslovnik. 2. **Tehnična knjižnica.** Pripravlja se in že tudi stavi Vadnik. 3. **Poučna in zabavna knjižnica.** Za to se pripravlja: Zbirka najboljših člankov iz »Mladosti«. Kako se je ustvarila orlovska organizacija in razvijala do vojske in med vojsko. Pisma Orlov iz za časa vojske. V spomin padlim Orlom vojakom. — Gospodarski odsek in predsedstvo O. Z. sta ta načrt odobrila.

Naznanilo. Vsled tehničnih zaprek Orlovske in narodne himne ne moremo danes priobčiti, pač pa bo dobiti v prihodnjih dneh Orlovsko himno za zborovo in enoglasno petje na posebnem listu, narodno himno pa za en glas v Jugoslovanski bukvarni.

Slovanski greh.

(Dalje.)

Leto 867. pomeni v Rastislavovi cerkveni politiki važen korak naprej. Primeren čas je prišel, da iztrga zopet eno postojanko iz rok nemške politike. Nemška diplomacija je potiskala v boju zoper Slované v ospredje navidezno cerkvene interese. Hotela je imeti javno mnenje na svoji strani. Sam meč ni zadoščal. Ljudstvo je hrepenelo po pravi veri in zato je bila beseda Cerkev med ljudstvom mogočna. To naziranje in teženje je veljalo izkoristiti.

Papež je pomenil tedaj velemoč. Kdor je imel papeža na svoji strani, je bil zmagovalec. Zato so se nekateri odkritosrčno, drugi pa hinavsko delali za varihe Cerkvi, da bi izkoristili cerkveno avtoriteto v svoje lastne sebične svrhe. Tako je Ludovik Nemški pred tremi leti naznanil papežu, da hoče zlepa ali zgrda streti Slované in jih podjarmiti — nedvomno jih je opisaval kot narod, nevaren poštenim in vernim sosedom — in prosil papeža, naj mu blagoslovi orožje.¹

V borbi za cerkveno osamosvojitve je moral računati Rastislav na odpor tistih nemških cerkvenih krogov, ki so bili vsled dosedanje moči interesirani pri cerkvenih premembah v Rastislavovi in Kocljevi državi, računati je moral tudi na skrajni odpor kralja Ludovika, ki si je lastil nadoblast nad temi krajinami, ker nemški kralj je videl, da ta nadoblast zgine, če nima idejne interesne podlage v slovanskem ljudstvu samem. Ta podlaga pa zgine, če nima on več nobenega vpliva na imenovanje odločilnih cerkvenih mest v teh krajih.

Odpor cerkvenih vazalov nemškega kralja je mogel Rastislav zlomiti le, ako je imel njim nasproti postaviti kaj enakovrednega. V cerkvenem oziru je zavisela Rastislavova državniška interesna sfera od nadškofa v Solnogradu, škofa v Pasavu in škofa v Freisingu. Tem krogom nasproti je moral postaviti le škofo in nadškofa, ako je hotel pravnim potom kaj opraviti.

Odpor nemškega kralja pa je mogel zlomiti le z vojsko. Knez je dobro vedel, da slovanske osamosvojitve od nemštva v cerkvenem oziru nemški kralj ne bo mirno prebolel. Zato se je istočasno, ko je poslal slovanske misijonarje Konstantina in Metoda in od teh dveh vzgojene bogoslovce v Rim, pripravljal z vso vnemo na vojsko, ki mu je grozila z Nemškega.

Bilo je le še eno vprašanje, kako bo odločil Rim. Papež je imel zdaj Rastislavovo in usodo slovanskega ljudstva v rokah. — V Rimu je sedel ta čas na Petrovem stolu genialen, neustrašen, plemenit mož — znameniti Nikolaj I. Po Gregoriju Velikem ni bilo podobnega. Poznal je oficielno nemško politiko in diplomacijo prav dobro, poznal tudi nezdrave cerkvene razmere na Nemškem. Ostre spopade z nekaterimi nevrednimi zastopniki Cerkev na Nemškem je odločno končal v prid resnici, Cerkvi in morali. Ravno tedaj je kralj Lotar s svojo konkubino izkusil neomajno značajnost tega papeža. Ta papež je imel pomagati Rastislavu. Zamogel mu je dati škofa, nadškofa in mu stati ob strani v boju zoper nemško nasilje.

Tudi Konstantin in Metod sta izpredvidela, da je treba nekaj izdatnega ukreniti. Dozdaj sta učila z nenavadnim uspehom kot navadna duhovna. V cerkvenem oziru sta bila podložna nemškim škofom. Gledala sta, da bi se isti v ničemer ne mogli pritoževati čez nju. Samo en ozir jima je bil še višji: božja volja in zveličanje slovanskega ljudstva. Ljudstvu sta se prilagodila, kolikor sta mogla. Ali že to je bilo zadosti, da je zrastle odpor na nemški strani. Richbald, nemški duhovnik v Kocljevi kneževini, se je srdit pritoževal z nekaterimi tovariši vred na solnograškega nadškofa in pozneje na kralja, kakor kaže spis, spisan šest let pozneje »o spreobrnitvi Bavarcev in Gorotancev.«¹ Razmere so silile čimdalje bolj, da so morali tudi nemški škofje, ki so bili obenem nemški državni vazali, zavzemati in zavzeti svoje stališče napram slovanski duhovščini, slovanskemu oznanjevanju sv. vere, zlasti pa slovanski pisavi svetih knjig in prvim znamenjem, ki so kazala, da se bo iz tega razvila nekaj, kar bi onemogočilo nemški vpliv in nadvlado sploh, ker kolikor je prišlo na simpatije slovanskega ljudstva, Nemci že zdaj po teh štírih letih in pol niso pomenili več ničesar. Na slovanski strani pa so hoteli iti še dalje: cerkvene obrede so hoteli imeti v domačem jeziku, slovansko bogoslužje.

Šla sta torej oba brata iz Morave čez Kocljevo deželo Panonijo. Z njima učencisemeniščniki, ki bi v Rimu dopolnili svoje znanje, se dali izprašati, posvetiti za du-

¹ An. fuld. ad an. 864.

¹ De conversione Bagoariorum et Carantanorum libellus iz l. 873.

hovne in dva izmed njih bi se imela vrniti kot škofa oziroma eden kot nadškof. Tako je želel Rastislav, pa tudi Kocelj, knez slovenske Panonije, je prosil za škofa.¹ Izmed učencev so znani Klement, Gorazd, Naum, Angelar in Sava. Prvi je najbrž dobil svoje ime na čast svetniku papežu Klemenu, čegar svetinje sta brata nosila s seboj. Tako je ukrenil Rastislav vse potrebno, da neha enkrat za vselej nemška zloraba Cerkve in krščanstva v boju zoper slovanstvo. Zveza s papežem naj to zasigura.

Treba pa je bilo hkrati misliti na to, da bo nemška država moč nastopila odkrito z orožjem, ko bo videla, da ne more več se uveljavljati skrita za cerkvenim plaščem. Rastislav si tega ni prikrival. Pripravljati se je začel na boj na življenje in smrt. Vedel je, da Nemci v tem boju ne bodo odnehali, dokler se ne odpovedo svoji težnji po nadvladi po prostovoljnih vzrokih ali pa vsled popolnega poraza na bojišču. Prostovoljno tega ne bodo storili, je bilo jasno. Preostala je torej le še odločitev na bojišču.

Takoj po odhodu svetih bratov so moravsko državo začeli spet preprezati vojni oblaki. Delavni knez je sprejemal nemške politične begunce. Že minulo leto 866. je pribežal k njemu Gundakar, odstavljeni namestnik nemškega kralja, zelo pomemben mož. Leta 868. se je vnela nevarna vojska, ki se je potem vlekla v presledkih še mnogo let.

Rastislav je sijajno zmagal. Vendar z zmago prvega leta vojna ni bila končana. Naslednje leto se je boj razvil veliko širše. Kralj Ludovik je hotel enkrat za vselej končati nevarnega Rastislava. — Tri nemške armade so imele izvršiti po bojnem načrtu to nalogo. Načeloval je nemškim vojskam kralj Ludovik osebno s svojimi sinovi.

Rastislav je dobro vedel, da ga čaka usoda prednika Mojmira, ako zmagajo Nemci. Zato se je pripravil, kolikor je le mogel. Njegova slovanska zveza je solidarno nastopila. Sorbi in Susli s Čehi vred so oskrbeli eno armado, južni je poveljeval stričnik Rastislavov, njegov podknez Svetopolk, vladar v Nitri; kronika ga ob tej priliki prvokrat omenja. — Osrednji armadi je načeloval knez Rastislav.

Sorazmerno je bilo odrejeno na nemški strani. Tudi tu je vodil vse kralj Ludovik osebno. Armadi zoper Svetopolka je zapovedoval kraljev najbojevitejši sin Karl-

man. Vojsko zoper polabske Sorbe in Čehi je vodil drugi sin Ludovik, zoper Rastislava pa je poveljeval sam z najmlajšim sinom Karlom.

Sorbi in Čehi so bili premagani. Pri Svetopolku je najbrž že takrat nastopil Karlman diplomatično pot — Rastislav je ostal nepremagan. Pač so bili boji zelo hudi. Na Rastislavovi strani je padel Gundakar, nekdanji namestnik nemškega kralja v Gorotanu. Hrabro se je boril. Nemcem se je zdel ta mož tako nevaren, da je kronist zapisal celo povest o njegovi smrti. Po mnenju pripovedovalcev mu je višja moč tiščala roke k tlom, da se ni mogel braniti; kakor bi bil od vseh strani z jermeni povezan, tako da mu ni bilo mogoče niti do ust dvigniti roke, ko so ga posekali nemški vojaki. Ob novici Gundakarjeve smrti je na Nemškem zavladovalo tako veselje, da so v Regensburgu po kraljevem ukazu zvonili z vsemi zvonovi.¹

Rastislav se je držal običajne svoje bojne metode. Ob utrjenih krajih je sovražnika utrudil, potem pa šel za njim in ga uničil. Nemški kralj je moral prositi miru.

To srečno leto 869. je prineslo Rastislavu še eno veselje — zmago na cerkvenem polju. Njegova ljubljena Konstantin, ki je v Rimu dobil ime Ciril, in Metod sta bila posvečena v škofa — Metod v nadškofa. Papež Nikolaj je ravno legel k večnemu počitku, a tudi njegov naslednik Hadrijan II. je na celi črti ustregel Rastislavovi želji in je odobril tudi cerkveno liturgijo.

Rastislav je stal na gori svojega ideala. »Moravska je postala politično in cerkveno neodvisna.«² Pogled mu je plaval v bodočnost na veliko vseslovansko državo, tem bolj, ker je došel odgovor papeža Hadrijana. Papež je pisal njemu, Svetopolku in Kocelju, kdor bi še dolžil Metoda, da ne uči prave vere, naj bo izobčen. Istotako, kdor bi grajal slovansko pisane knjige. Nemška stranka je v Rimu podlegla. Rastislavova zmaga je bila popolna. Še več, Metod je prihajal iz Rima kot zastopnik vseh Slovanov na cerkvenem polju. Po poslancih je bil namreč Kocelj Panonski zaprosil papeža, naj njemu pošlje Metoda. Papež odgovarja, da ga ne pošilja samo njemu, ampak vsem Slovanom, vsem slovanskim pokrajinam, vsem slovanskim stranem.³

(Dalje.)

¹ An. fuld. ad an. 869.

² Weiss, Weltgeschichte, 4. B., 178.

³ Cf. Kos, Gr. II, št. 210 in 211.